

บันทึกข้อความ

เลขที่เอกสารในระบบ: ๖๐๔/๒๕๕๘

๕๒๑๑/๕๘ (๔๔๖๕)

ส่วนราชการ กองส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน โทร. ๒๘๒๕ คณอ ๕๒๑๑/๕ ค.จ. ๖๘
ที่ กสช. ๖๐๕ | ๒๕๕๘ วันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๘

เรื่อง สรุปผลการเสวนา “อนาคตกรมชลประทานจะเป็นเช่นไร ? ถ้า.....!!!”

เรียน อธิบดี รองอธิบดี ผู้อำนวยการสำนัก/กอง/กลุ่ม

จากสถานการณ์วิกฤติน้ำแล้งในปี พ.ศ.๒๕๕๗ ต่อเนื่องปี พ.ศ. ๒๕๕๘ ซึ่งวิกฤติดังกล่าวมีแนวโน้มว่าจะรุนแรงเพิ่มขึ้นทุกปี กรมชลประทานเป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีส่วนในการบริหารจัดการน้ำ ดังนั้น กรมชลประทานจึงมีความต้องการที่จะรับฟังความคิดเห็น มุมมองจากบุคคลภายนอก เพื่อกำหนดทิศทางการบริหารภาครัฐแนวใหม่ที่มีประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกับกรมชลประทานต่อไปในอนาคต กองส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน จึงได้จัดเสวนาขึ้นในประเด็น “อนาคตกรมชลประทานจะเป็นเช่นไร ? ถ้า.....!!!” เมื่อวันที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๕๘ ที่ผ่านมา ณ โรงแรมรามการ์เด้นส์ ซึ่งได้รับความร่วมมือจากวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มาจากภาคอุตสาหกรรม ภาคเกษตรกรรม สถาบันการศึกษา ภาคประชาสังคมและจากหน่วยงานภาครัฐ มาให้มุมมองใหม่ๆ กับผู้บริหารกรม

กองส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้รวบรวมผลสรุปเวทีเสวนาดังกล่าวเรียบร้อยแล้ว ตามเอกสารที่แนบ พร้อมแผ่นซีดี

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และเผยแพร่ให้แก่ผู้สนใจต่อไป

(นายสุจินต์ หลิมโตประเสริฐ)

ผอ.สช.

เรียน ผอ.สช., ผอ.ร.ภาค, ทท.๑-๙ นล. และ ผ.นท.นล.
เพื่อทางหน่วยงานประสงค์รับแผ่นซีดีดังกล่าว
ไว้ในทำนองที่ ๓๓ ติดต่อกับฝ่ายงานที่เกี่ยวข้อง

(นายทองเปลว กองจันทร์)

ผส.บอ.

เวทีเสวนา “อนาคตกรมชลประทาน จะเป็นเช่นไร? ถ้า.....!!!”

จัดโดย กองส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

วันที่ 10-11 กันยายน 2558

โรงแรมรามการ์เด้นส์ กรุงเทพฯ

กลยุทธ์การมีส่วนร่วม
กรมชลประทาน

นายณรงค์ สีนานนท์
วันที่ 10 กันยายน 2558

เวทีเสวนา “อนาคตกรมชลประทาน จะเป็นเช่นไร? ถ้า.....!!!”

จัดโดย กองส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

วันที่ 10-11 กันยายน 2558

โรงแรมรามารีย์เด็นซ์ กรุงเทพฯ

ณรงค์ ตีฆานนท์

สามารถ วงศ์ฉายา

รศ.ดร.สุทธิศักดิ์ ตรีรัตน์

สัมบูรณ์ อภิภาสกิจ

ธีระศักดิ์ ผดุงตันตระกูล

อำนวยการ ชลประทานกุล

สรุปผลเวทีเสวนา

“ อนาคตกรมชลประทานจะเป็นเช่นไร ? ถ้า....!!! ”

ณ ห้อง บอลล์รูม ๒ โรงแรมรามการ์เด้นส์

วันศุกร์ที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๕๘

โดย

กองส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

กรมชลประทาน

คำนำ

การเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศของโลกย่อมส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ไม่มากนักน้อย ทั้งเรื่องอาหารการกิน ภัยธรรมชาติ การสื่อสาร การเดินทางขนส่ง สุขภาพร่างกายและจิตใจ ผลกระทบมากต่อชีวิตนั้นก็คือเรื่องของฝนที่ไม่ตกต้องตามฤดูกาล โดยเฉพาะเมื่อปี ๒๕๕๗ ปริมาณน้ำไหลลง ๔ เขื่อนหลัก ได้แก่ เขื่อนภูมิพล เขื่อนสิริกิติ์ เขื่อนแควน้อยบำรุงแดน และเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ ได้เพียงประมาณ ๕,๐๐๐ ล้าน ลบ.ม.และยังวิกฤตหนักขึ้นอีกในปีนี้ (ปี๒๕๕๘) น้ำต้นทุนเหลืออยู่เพียง ๓,๖๐๐ ล้าน ลบ.ม. เมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ยปีปกติประเทศเรามีปริมาณน้ำถึง ๑๐,๐๐๐ ล้าน ลบ.ม. จึงเห็นได้ว่าผลกระทบรุนแรงขึ้นผิดแปลกไปจากเดิมอย่างมาก แต่กิจกรรมที่ใช้น้ำทั้งอุปโภคบริโภค รักษาระบบนิเวศ ภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรม กลับเพิ่มมากขึ้นทุกปี เรื่องน้ำจึงวาระแห่งชาติไปแล้วกรมชลประทานคงไม่สามารถรับมือได้เพียงหน่วยงานเดียวอีกเช่นเดิม ทาง คสช. จึงตั้งแต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำขึ้น เพื่อให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันกำหนดนโยบายและแผนยุทธศาสตร์น้ำต่อไป

ในการนี้ กรมชลประทานซึ่งเป็นหน่วยงานที่ก่อตั้งมายาวนานร้อยกว่าปีจึงเป็นหน่วยงานหลักด้านน้ำที่ต้องมารับฟังข้อคิดเห็นจากทุกภาคส่วน เพื่อนำไปเป็นทิศทางในการบริหารจัดการน้ำในอนาคต จึงได้จัดเวทีเสวนาครั้งนี้นี้ขึ้น ในประเด็น “อนาคตกรมชลประทานจะเป็นเช่นไร ? ถ้า...!!! ” โดยได้รับความร่วมมือจากวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิจากสถาบันวิชาการ ภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรม หน่วยราชการ และภาคประชาสังคม ให้เกียรติมาร่วมเสวนาซึ่งจะเป็นมุมมองที่แตกต่างอันจะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการน้ำของประเทศสืบไป กรมชลประทานจึงขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

กองส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

กรมชลประทาน

กันยายน ๒๕๕๘

สารบัญ

- ประเด็นที่ ๑ : อนาคตกรมชลประทาน จะเป็นเช่นไร? ถ้าความต้องการน้ำเพิ่มขึ้นจากจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น
ภาคการเกษตร ภาคอุตสาหกรรม ภาคการท่องเที่ยว และภาคบริการขยายตัวขึ้น.....๕
- ประเด็นที่ ๒ : อนาคตกรมชลประทาน จะเป็นเช่นไร? ถ้าการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศโลก Climate Change
รุนแรงขึ้นเรื่อยๆ..... ๙
- ประเด็นที่ ๓ : อนาคตกรมชลประทาน จะเป็นเช่นไร? ถ้าภัยธรรมชาติจากแผ่นดินไหว เริ่มสร้างความไม่มั่นใจ
ของประชาชนต่อการก่อสร้างเขื่อนหรือเครื่องมืออื่น.....๑๔
- ประเด็นที่ ๔ : อนาคตกรมชลประทาน จะเป็นเช่นไร? ถ้าต้องการให้การพัฒนาแหล่งน้ำและการอนุรักษ์ทรัพยากร
ป่าไม้ สามารถเดินไปด้วยกันได้.....๑๘
- ประเด็นที่ ๕ : อนาคตกรมชลประทาน จะเป็นเช่นไร? ถ้านโยบายภาครัฐเรื่องการลดอัตราค่าลังยังไม่
เปลี่ยนแปลง.....๒๒
- ประเด็นที่ ๖ : อนาคตกรมชลประทาน จะเป็นเช่นไร? ถ้าแผนการพัฒนาแหล่งน้ำถูกกำหนดให้ต้องมาจากภาค
ประชาชน๒๒
- ประเด็นที่ ๗ : อนาคตกรมชลประทาน จะเป็นเช่นไร? ถ้าต้องการให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกับภาครัฐ
ให้มากขึ้น.....๒๔
- เอกสารประกอบการบรรยาย.....๓๐

สรุปผลการเสวนาประเด็น

“อนาคตกรมชลประทานจะเป็นเช่นไร ? ถ้า....!!! ”

วันศุกร์ที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๕๘ ณ โรงแรมรามารการ์เด็นส์

รายชื่อวิทยากร

๑. นายธีระศักดิ์ ผดุงตันตระกูล
รองประธานคณะกรรมการบริหาร สถาบันน้ำเพื่อความยั่งยืน สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
๒. นายสมบุญ อัมภาสกิจ
เจ้าหน้าที่บริหารโครงการอาวุโส สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
๓. รศ.ดร.สุทธิศักดิ์ ศรีลัมพ์
คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
๔. นางอำนวยการพร ชลดำรงกุล
ผู้ตรวจราชการกรมป่าไม้
๕. นายสามารถ วงศ์ฉายา
รองประธานคณะกรรมการจัดการชลประทาน(JMC) ฝ่ายแม่ยม จ.แพร่
๖. นายณรงค์ สีนานนท์
รองอธิบดีฝ่ายบริหาร กรมชลประทาน

ผู้ดำเนินรายการ

นายพรมงคล ชิตชอบ

ผู้อำนวยการส่วนวางโครงการที่ ๑ สำนักบริหารโครงการ กรมชลประทาน

ประเด็นที่ ๑ : อนาคตกรมชลประทาน จะเป็นเช่นไร? ถ้าความต้องการน้ำเพิ่มขึ้นจากจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น ภาคการเกษตร ภาคอุตสาหกรรม ภาคการท่องเที่ยว และภาคบริการขยายตัวขึ้น

พรมงคล ชิตชอบ : จากสถานการณ์วิกฤติน้ำแล้งในปี ๒๕๕๗ ต่อเนื่อง ๒๕๕๘ ซึ่งวิกฤติดังกล่าวมีแนวโน้มว่าจะรุนแรงเพิ่มขึ้นทุกปี กรมชลประทานเป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีส่วนในการบริหารจัดการน้ำ ดังนั้น กรมชลประทานจึงมีความต้องการที่จะรับฟังความคิดเห็น มุมมองจากบุคคลภายนอก เพื่อกำหนดทิศทางการบริหารภาครัฐแนวใหม่ ที่มีประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกับกรมชลประทานต่อไปในอนาคต จากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายในของกรมชลประทาน ก็เลยมองโอกาสอยากได้มุมมองจากทุกๆท่าน หัวข้อในการเสวนาก็คือ “อนาคตกรมชลประทาน จะเป็นเช่นไร? ถ้า...!!!” กติกาการเสวนา เราจะมีคำถามหลักอยู่ทั้งหมด ๗ หัวข้อ ใน ๑ คำถามจะใช้เวลา ๒๕ นาที คือ ๑๕ นาทีสำหรับวิทยากรหลัก อีก ๕ นาทีสำหรับวิทยากรท่านอื่นๆที่จะเสริม และอีก ๕ นาทีสำหรับผู้ฟังด้านล่างที่จะแสดงความคิดเห็น

ขอเริ่มประเด็นแรกว่าถ้าความต้องการน้ำเพิ่มขึ้นจากจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น ภาคการเกษตร ภาคอุตสาหกรรม ภาคการท่องเที่ยว และภาคบริการขยายตัวขึ้น ภาคอุตสาหกรรมอยากให้กรมชลประทานทำอย่างไร?

ธีระศักดิ์ ผดุงตันตระกูล : ภาคอุตสาหกรรม กับภาคอุปโภคบริโภค อยากให้เรียกรวมกันว่าภาคการผลิต ที่นี้ที่ภาคอุตสาหกรรม สถาบันน้ำเพื่อความยั่งยืนอยากให้บริหารความยั่งยืน คืออยากให้เป็นใหม่จากกบในกะลา เป็นกบนอกกะลา คือกรมชลอยู่ในรั้ว ๑๐๐ กว่าปี ตอนนี้ในยุคใหม่ต้องปรับตัวขึ้นไป พูดถึงภัยแล้งสถาบันน้ำเพื่อความยั่งยืนจะดูอยู่ ๔ กลุ่มด้วยกัน กลุ่มที่เรามีปัญหาที่ท่านพูดในปี ๒๕๕๗ และ ๒๕๕๘ ส่วนใหญ่เป็นภาคเหนือลงมาภาคกลาง แม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำแม่กลอง แม่น้ำบางปะกงฝั่งซ้าย การบริหารจัดการน้ำต้องโฟกัสอะไรบ้าง ความรู้พื้นฐานที่ท่านควรจะมี ต้องดูน้ำจืดคือน้ำท่า น้ำทะเล น้ำทิ้งด้วย น้ำบาดาลด้วย สิ่งที่ต้องให้โฟกัสด้านพลังงานด้วย ปัญหาในวันนี้การส่งน้ำต้องใช้ไฟฟ้า ถ้ากรมชลไม่โฟกัส 2R คือ Reserved และ Revisualized ก็จะทำให้ทุกอย่างไปไม่รอด เวลาเกิดภัยคือฝนตกปกติทุกคนจะไม่เดือดร้อน แต่เวลาเกิดภัยแล้งต้องมีแผนรองรับ ภาคเอกชนทุกหน่วยงานมี BCM ตรงกลางคือมีข้อมูลที่ทุกคนเข้าใจไม่ตรงกัน อันแรกคือ water diagram network อันที่สอง คือ water status อันที่สามคือพื้นที่เสี่ยงภัย อันที่สี่คือพื้นที่ ๓ มิติ ทำไมต้องใช้ข้อมูลเดียวกัน คือเวลาคนมาตั้งโต๊ะคุยกัน ถ้าทุกคนละแผ่นจะเข้าใจกันได้ยังไง แต่ถ้าจะโฟกัสต้องโฟกัสผลกระทบจาก Climate Change ผมยกตัวอย่างภาคตะวันออก การผันน้ำ maximum ๒๘๐ ล้านคิวต่อปี

ปกติการผันน้ำ ๑๐๐ ล้านคิวต่อปี อันที่สอง คือ water security และอันสุดท้ายก็คือ Greenbelt ท่านเห็นว่า จังหวัดต่างๆมี overlap กัน ถ้าไม่ทำพื้นที่รอนสิทธิ์อนาคตอีก ๕๐ ปีกรมชลประทานจะทำอะไรไม่ได้เลย ตัดคลอง ตัดอะไรก็ได้ อีกอย่างหนึ่งคือเรื่องมาตรการ ก่อนเกิดภัย ระหว่างเกิดภัย และโครงการที่ทุกคนเห็นชอบ เมื่อวานนี้ผมมาฟัง ๔ โครงการ^๑ ผมชื่นชมมากเลย แต่สุดท้ายแล้วท่านก็มีปัญหาเรื่องเงินว่าจะเอามาจากไหน ระบบไฟฟ้าที่มาสับสนุน ผมชื่นชม สขบ.๙ ที่ไฟฟ้าภูมิภาคลงทุนให้ท่าน ๑,๐๐๐ ล้านบาทที่ไม่ให้ไฟฟ้าดับ สุดท้ายท่านก็หนีโครงการท่อน้ำใสไม่พ้น ทุกวันนี้กรมชลประทานมีแต่คลอง การส่งคลองมันสูญเสียมากกว่า ๓๐-๔๐% แต่การส่งท่อน้ำการสูญเสียไม่มากเท่าไร

เรื่อง Climate Change ภัยแล้งปีนี้มันไม่ยืดเหมือนปี ๔๗-๔๘ แต่ปีหน้าเจอน้ำท่วมจะทำอย่างไร ทุกภัยมีอย่างเดียวกันคือ ไฟดับ และทุกวันนี้หากพุดถึงน้ำต้องพุดถึงพลังงานถ้าเกิดไม่ได้น้ำก็ถือว่าช่วยหลายๆ ถ้าเป็นหน่วยงานประปาผลิตเข้าหยุดเย็นได้ แต่ถ้าเป็นอุตสาหกรรมต้องทำการผลิต ๓ ปีต่อเนื่องหยุดครั้งเดียว ถ้าเริ่มเครื่องใหม่เสียหายหลายร้อยล้านบาท และในภาคตะวันออกภาพเรามีข้อตกลงว่า ภาพโซนสีแดงต้องผันน้ำอย่างเต็มที่ แถบสีม่วงวิเคราะห์เฉพาะ Climate Change อย่างเดียว เป็นโจทย์ว่าจะต้องผันน้ำเข้ามาต่ำสุด๑๐๐ล้าน ลบ.ม. ถึงจะปลอดภัยคือแถบสีเหลือง

อ่างพวงที่จังหวัดชลบุรีและระยอง เรามีน้ำเข้ามา ๔ ทาง Maximum ๒๔๐ ล้าน อยู่กับการพูดคุยกันว่า จะนำน้ำเข้ามาเท่าไรต้องใช้ศิลปะและรัฐศาสตร์ ระบบอ่างพวงแบบ network ๔๐๐ กิโลเมตร ท่านต้องดูแบบทางหลวงหมายเลข ๗ ทางหลวงหมายเลข ๓ ทำยังไงให้น้ำมีการ Flow อย่างต่อเนื่องไม่มีอุปสรรคซึ่งเป็นโจทย์ที่ยาก ดังนั้นทางกรมชลประทานต้องเริ่ม PTT แบบกระทรวงพลังงานที่มี ปตท. ถ้าทำได้อย่างต่อเนื่องก็จะไม่เกิดปัญหา บทบาทที่กรมชลประทาน ตอนนี้ตัวเลขของท่านประมาณ ๓๐๐ ล้าน ลบ.ม. หากไม่ขยับจากโครงการสีแดง ให้เป็นสีเหลืองถึงสีแดง (ในสไลด์) โครงการท่านจะไม่รอด ในอีก ๒๐ ปีถึง ๕๐๐ กว่าล้าน ลบ.ม.จะเอาน้ำที่ไหนมาให้เขา โครงการใหม่ๆ ยกตัวอย่าง ท่านจะหนีไปทำน้ำจืดจากน้ำทะเลไม่ได้ หรือทำน้ำจืดจากน้ำเสียไม่ได้ หรือการที่จะให้เอกชนมีน้ำสำรองเป็นของตัวเอง ๒ ปีก็ไม่ได้ บันไดสูงสุดตรงนี้ ๘๐๐ ล้าน ลบ.ม. เท่ากับว่าโครงการสำรองน้ำมากกว่าเดิมถึง ๕๐ เปอร์เซ็นต์

ในอนาคต ๒๐-๕๐ ปีกรมชลประทานจะทำอย่างไรเรื่องลิกย์ที่กันไม่ให้น้ำเค็มเข้าไป ที่แม่น้ำประแส ท่านก็ทำแล้ว ส่วนที่แม่น้ำระยองท่านทำลิกย์ไม่ได้เพราะติดเทศบาลเมืองระยอง และลิกย์แม่น้ำบางปะกง ท่านทำหรือยัง ลิกย์ที่แม่น้ำบางปะกงลงทุนถึง ๑๐,๐๐๐ ล้าน ยูโร มันจะไม่สำเร็จหากกรมชลประทาน หรือ

^๑ หมายถึงโครงการชลประทาน ๔ แห่งได้นำเครื่องมือ “งานชลประทานท้องถิ่น” เข้ามาดำเนินการแก้ปัญหาการพัฒนาแหล่งน้ำและการบริหารจัดการน้ำ ได้แก่ ๑.โครงการพัฒนากลุ่มน้ำสาขาคลองกลาย อ.นบพิตำ อ.ท่าศาลา จ.นครศรีธรรมราช ๒.โครงการพัฒนากลุ่มน้ำสาขาวังทาบ อ.ทุ่งสง จ.นครศรีธรรมราช ๓.โครงการส่งน้ำวังบัว จ.พิจิตร ๔.โครงการชลประทานฉะเชิงเทรา

กรมเจ้าท่าหรือทุกคนไม่มาคุยกันให้เรียบร้อย ต่อไปเป็นความฝันของสถาบันน้ำถ้าเกิดปัญหาภัยแล้งขึ้น ฝนไม่ตกจะอย่างไร เพราะฉะนั้นก็ต้องส่งเสริมให้มี Ticket ใต้อ่าง ๖,๐๐๐ ล้าน ใครเก็บก็ได้ อันที่สองคือมีการกันน้ำเค็มขึ้น อันที่สามคือ มีระบบ network ทำให้ชัดเจนขึ้นด้วยกฎหมายน้ำซึ่งมี ๔๐ หน่วยงานที่ทำเรื่องน้ำและเอกชนอีก ดังนั้นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ให้ทำกฎหมายเฉพาะด้านพลังงาน การประปา สิ่งแวดล้อม น้ำบาดาล แผ่นดิน และอสังหาริมทรัพย์ การทำงานไม่จำเป็นต้องทำทั้งหมด ทำแค่ ๒๐% ก็พอแต่ให้ได้ผล ๘๐% สุดท้ายท่านรู้เรื่องเดียวกันแค่นั้น เป็นคำถามที่ไม่มีคำตอบ ต่อไปเป็นการทำสถาบันน้ำแห่งภูมิภาคขึ้นมา เป็นความร่วมมือของ ๘ สถาบันรวมถึงกรมชลประทานด้วย ถ้าเราสร้างความมั่นคงของน้ำอย่างถูกวิธีก็น่าจะไม่มีปัญหาอะไร และถ้าจะทำให้มีน้ำนั้นมีชีวิต ความร่วมมือเป็นสิ่งสำคัญที่สุด

พรมงคล ชิดชอบ : ท่านก็เริ่มด้วยประโยคสำคัญ ว่า ภาคการผลิตจะต้องเป็นการรวมกันระหว่างบริโภคกับอุตสาหกรรม ซึ่งก็ตรงกับยุทธศาสตร์น้ำที่ทางรัฐบาลทำ ก็คือ ยุทธศาสตร์ที่ ๒ คือเรื่องของการเสริมสร้างความมั่นคงด้านการผลิต ซึ่งด้านการผลิตก็คือจะเป็นด้านการเกษตรและด้านอุตสาหกรรม เรามอบข้อนี้ให้วิทยากรพูด เพราะว่าของเราส่วนใหญ่จะเกี่ยวกับการเกษตร วันนี้เราก็อยกมาฟังมุมมองด้านอุตสาหกรรมบ้าง เพราะว่าเขาก็ใช้น้ำร่วมกับเรา ท่านให้ข้อคิดว่ากรมชลประทานเองจะต้องปรับตัวออกจาก comfort zone อันนี้ก็เป็นข้อคิดให้เรารู้ว่า comfort zone เราคืออะไร จะต้องออกจากมันได้อย่างไร ท่านยังบอกอีกว่าเนื่องจากเราดูแลน้ำบนผิวดินเคยเราน้ำคูรวมกันใหม่กับกรมเจ้าท่า แล้วท่านอยากให้เราโฟกัสอะไร ท่านยังบอกอีกว่าการที่เราน้ำท่า เราจะต้องดูน้ำทะเล น้ำทิ้ง น้ำบาดาล ประกอบ แล้วอีกอย่างที่สำคัญเราจะต้องดูเรื่องน้ำทะเลด้วย เนื่องจากบางแห่งใช้สถานีสูบน้ำก็จะมีเรื่องพลังงานเข้ามาเกี่ยวข้อง แล้วมีแผนรองรับการเกิดภัยหรือไม่ ซึ่งแผนที่จะรองรับก็ต้องใช้ข้อมูลชุดเดียวกันในการคุยกันในการวางแผน ท่านก็แนะนำว่าควรมีมาตรการก่อนเกิดภัยระหว่างภัย โครงการระยะยาว งบประมาณ ส่วนที่ท่านเน้นไว้คือวันนี้เราต้องมีน้ำสำรองไว้ใหม่ เพราะจากเวทีที่ผมได้มีโอกาสไปเวทีการประชุมสัมพันธยุทธศาสตร์น้ำหลายๆคนเขาก็พูดกันบนเวทีว่าภัยแล้งวันนี้ที่เกิดขึ้นก็เป็นพื้นที่ชลประทาน ซึ่งเราไม่มีการสำรองน้ำในพื้นที่ชลประทาน อันนี้เป็นความเห็นของเขา เราก็ลองมาวิเคราะห์ว่าสิ่งที่เขาพูดเกี่ยวข้องกับเราอย่างไร ดูเรื่องของโครงข่ายน้ำ ดูเรื่องของโครงการควดการผันส่งหน้า และท่านก็แนะนำเรื่องลักษณะที่ท่านพูดคือปิดปากอ่าวว่ามันจำเป็นแล้วหรือไม่ แล้วสุดท้ายท่านก็พูดว่าปัจจัยที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ ก็จะมีเรื่องของกฎหมายน้ำ ซึ่งก็อาจทำได้ ก็ให้เรามองในส่วนที่อาจทำได้ ให้ได้ดีที่สุด แล้วก็ผู้ที่เกี่ยวข้องในเรื่องเดียวกันเข้าใจหรือรู้เรื่องเดียวกันดีแค่นั้น แล้วสุดท้ายในเรื่องความร่วมมือของสถาบันน้ำต่างๆ

ณรงค์ สีนานนท์ : ต้องขอขอบคุณอาจารย์ธีระศักดิ์ จากสถาบันน้ำเพื่อความยั่งยืน สภาอุตสาหกรรมฯ วันนี้ที่มาฟังเป็นระดับผู้อำนวยการสำนัก ระดับผู้บริหาร ซึ่งเขาก็จะนำสิ่งที่วิทยากรสะท้อนมุมมองเกี่ยวกับกรมเราไปปฏิบัติ ก็ฝากผู้อำนวยการสำนักงานชลประทานที่ ๙ เขตภาคตะวันออก อนาคตเป็นสิ่งที่น่าห่วง เพราะพื้นที่ท่านเป็นพื้นที่เขตเศรษฐกิจที่สำคัญอย่างยิ่ง ประมาณ ๓-๔ ปีที่แล้วเราแล้งมาครั้งหนึ่งแล้ว เราก็มามองในเรื่องไฟฟ้า ก่อนอื่นขอเรียนอาจารย์ว่า ไฟฟ้าปัจจุบันที่ผลิตในประเทศไทย ความต้องการใช้เท่าไรในแต่ละวัน ในแต่ละชั่วโมง เขาก็ผลิตออกไปเท่านั้น ทำให้เขาไม่ขาดทุนนะครับ คือเขาจะเชื่อมโยงระบบกันไปทั้งหมด ในทำนอง

เดียวกันเราก็อยากบริหารเชิงอ่างพวงให้หมดในเขตพื้นที่เศรษฐกิจ ก็มีความตั้งใจอย่างนั้น แต่สิ่งที่อยากจะกราบเรียนว่าปัจจุบันนี้เนื่องจากว่าปัญหาเรื่องน้ำเป็นปัญหาใหญ่มาก ที่เราเจอมาปี ๒๕๕๔ ท่วมหนัก ปี ๒๕๕๘ แล้งหนัก เพราะฉะนั้นสถานการณ์แบบนี้กรมชลประทานรับไม่ได้ละ และก็ไม่มีใครมอบหมายให้กรมชลประทานจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบคนเดียว เพราะมันเป็นปัญหาของชาติไปแล้ว เพราะฉะนั้นรัฐบาลก็เข้าใจปัญหาดี รัฐบาลคสช.เข้ามาใหม่ๆนี่ก็ตั้งคณะกรรมการบริหารน้ำโดย คสช.ขึ้นมา ๑ ชุด ซึ่งปัจจุบันนี้ในปี ๒๕๕๘ วันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๘ ก็ตั้ง กนช.ขึ้นมา ท่านก็ทราบว่าเป็นคณะบริหารน้ำแห่งชาติ ซึ่งมีท่านนายกเป็นประธาน ในที่ประชุมครั้งแรกได้มีความเห็นว่า เนื่องจากสถานการณ์น้ำ ประเทศเราทุกวันนี้จะประสบอย่างที่ว่าอาจารย์บอกทั้งสภาพอากาศที่มันเปลี่ยนไปมาก สภาพการใช้ และความต้องการต่างๆ มันเกินกำลังที่จะให้องค์กรภาครัฐหรือหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งรับผิดชอบได้แล้ว

ฉะนั้นคณะกรรมการน้ำแห่งชาติก็ได้มีมติตั้งคณะบวกไปอีก ๔ ชุดซึ่งชุดแรกก็จะเป็นวางแผนและป้องกันภัย มีท่านอธิบดีกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเป็นเลขาฯ ก็จะสั่งการถึงเรื่องน้ำทั้งในช่วงแล้ง ช่วงวิกฤต ก็จะเป็นคนกำหนดแผนในการที่จะสั่งการลงไป ชุดที่ ๒ ก็จะเป็นชุดของบริหารจัดการน้ำ อธิบดีกรมชลประทานเป็นเลขาฯ ก็จะทำด้วยการจัดสรรกำหนดแผนว่าภาคไหน อุตสาหกรรม การเกษตร ใครจะใช้เท่าไร อย่างไร กำหนดแผนเสนอ กนช.ไป ชุดที่ ๓ ชุดพัฒนาทรัพยากรน้ำ จะมีอธิบดีกรมทรัพยากรน้ำเป็นเลขาฯ ก็จะทำด้วยการวางแผนแต่ละลุ่มน้ำว่าจะทำอย่างไรแต่ละลุ่มน้ำ ปัจจุบันมีความต้องการใช้ทุกภาคส่วนอย่างไร มีเครื่องมือ เครื่องไม้ อะไรไปแล้วบ้างในการจัดการ ยังขาดอะไรก็ต้องพัฒนากันไป ชุดสุดท้าย ชุดที่ ๔ ชุดประเมินผลกับการประชาสัมพันธ์ ชุดนี้ก็จะติดตามงานของทุกชุดไป ซึ่งผมก็มองว่าก็มาถูกทางแล้วประเทศเรา เครื่องมือ เครื่องไม้ที่กรมชลประทานมีทุกวัน ทุกท่านก็ทราบว่าไม่ได้ออกแบบมารองรับสถานการณ์ของน้ำท่วม แล้วสถานการณ์ปัจจุบัน มันต้องใช้องค์กรระดับประเทศอย่างนี้มองทั้งเรื่องแล้งเรื่องท่วม ผมก็มองว่าในอนาคตเองการที่รัฐบาลได้ผลักดันแผนบริหารจัดการน้ำแห่งชาติออกไป ซึ่งจะเริ่มในปี ๒๕๕๘ - ๒๕๖๙ แบ่งเป็นทั้ง ระยะสั้น กลาง ยาว ถ้าแผนเหล่านี้สามารถเดินได้เป็นผล ก็น่าจะเป็นผลดีในระยะยาวเพราะว่าแผนตัวนี้กรมชลประทานไม่ได้ทำ ทั้งประเทศมีทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน มาร่วมกันจัดทำแผนนี้ขึ้นไปแล้วก็เสนอเข้า ครม. แล้วก็ผ่านไปแล้ว แต่สิ่งที่น่าเป็นห่วงมากที่สุดก็คือ การผลักดันนี้เนื่องจากมันยังมีระเบียบ ข้อกฎหมาย รายงานสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่เราจะต้องดำเนินการให้ถูกต้องตามระเบียบ ซึ่งต้องใช้ระยะเวลาพอสมควร เพราะฉะนั้นรัฐบาลจะต้องตัดสินใจในการดำเนินการโครงการที่รัฐคิดว่ามันสำคัญ และเป็นโครงการเร่งด่วนที่จะแก้ไขปัญหาให้ได้ก่อน อย่างที่อาจารย์ว่า ในสัดส่วนเรารู้ดีว่าเราขาดเท่าไร ภาคไหนใช้เท่าไร ยังไง

สามารถ วงศ์ฉายา : สำหรับในภาคการเกษตรผมว่าทุกภาคปัญหาการใช้น้ำแทบจะเหมือนกัน ในเรื่องของความต้องการปริมาณน้ำที่เพิ่มขึ้น นับวันปริมาณน้ำยิ่งน้อยลง ส่วนมากปัญหาจะเหมือนกัน แล้วปัญหาที่สำคัญอย่างที่ท่านอาจารย์บอกก็คือการทำงานซึ่งไปคนละทิศละทางของส่วนราชการ อย่างกระทรวงเกษตรฯ ที่เป็นกรมก็มีตั้งหลายกรม ซึ่งก็ไม่มีการทำงานไปในทางเดียวกันด้วยซ้ำไป กรมชลประทานก็ทำอีกอย่างหนึ่ง กรมน้ำก็ทำไป อีกอย่างหนึ่ง กรมส่งเสริมฯก็ทำไปอีกอย่างหนึ่ง ผมว่ามันไม่ค่อยถูกจุดเพราะว่าไม่ไปในทางเดียวกัน

ประเด็นที่ ๒ : อนาคตกรมชลประทาน จะเป็นเช่นไร? ถ้าการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศโลก Climate Change รุนแรงขึ้นเรื่อยๆ

พรมงคล ชิดชอบ : ท่านก็เห็นตรงกันว่าวันนี้ มันก็อาจจะเกี่ยวกับโครงสร้างราชการมันยังไม่เป็นเนื้อเดียวกันไม่สอดคล้องกัน ขอบใจในประเด็นที่สองนะครับ ตามที่ทราบแล้วว่าน้ำเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาและทุกภาคส่วนก็คาดหวังในเรื่องนี้ แต่มีข้อจำกัดหลายเรื่องสิ่งหนึ่งที่ควบคุมไม่ได้คือเรื่องธรรมชาติ ดังนั้นจึงขอสอบถามผู้แทน สวก. ว่าถ้าการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศโลก Climate Change รุนแรงขึ้นเรื่อยๆ ท่านอยากให้กรมชลประทานทำอย่างไร?

สมบูรณ์ อภาสกิจ : เรื่องนี้เราพอจะทราบกันแล้วว่าเราหลีกเลี่ยงมันไม่ได้ และเป็นเรื่องที่มีแนวโน้มจะส่งผลกระทบต่ออนาคตมากขึ้นเรื่อยๆ เราต้องยอมรับว่าโดยภาพรวมของทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นปัจเจก กลุ่มคน องค์กร หน่วยงาน การเรียนรู้เรื่องนี้และตระหนักถึง คิดถึงเรื่องทางเลือกทางออกที่จะปรับตัวกับเรื่องนี้น้อยมาก ถ้าเราคิดให้ใหญ่กว่าเรื่องนี้อาจจะเป็นชะตากรรมของประเทศเลย ถ้าหากว่าปัญหาตั้งแต่ต้นทางมันยังเกิดปัญหาน้ำน้อย อย่างกรณีของภาคเอกชนที่พูดถึงปริมาณ supply เราก็เห็นแล้วว่าถ้าจัดการไม่ได้อะไรจะเกิดขึ้นกับประเทศ มันมีปรากฏการณ์อยู่สิ่งที่เรียนรู้ของคนทั่วไปเราก็เห็นว่าน้ำแปรปรวนมาก น้ำท่วม น้ำแล้ง มันผิดปกติมากเลย มันรุนแรง มันถึง อะไรอย่างนี้ ผลผลิตการเกษตรเอาแน่นอนไม่ได้ แต่การเชื่อมโยงมายังภาพใหญ่มันไม่ค่อยเข้าใจ ไม่ค่อยเห็นเชิงระบบจริงๆ เรื่องนี้มีเครื่องมือที่จะคาดการณ์ล่วงหน้า แต่ความรู้ของบ้านเรายังต้องพัฒนาอีกเยอะที่จะคาดการณ์ยาวๆ เรื่องภูมิอากาศอย่างเก่งก็ ๙ เดือน ไกลกว่านั้นมันเบลอ เครื่องมือมันเบลอ ความรู้มันเบลอ สั้นหน่อย ๒-๓ วันอาจจะรู้ ผมเห็นในเอกสารเมื่อปีที่แล้วว่าสำนักงานยุทธศาสตร์และบรรยากาศแห่งชาติสหรัฐฯ ว่ามีโอกาสถึง ๙๐% ที่จะเกิด เอลนินโญ่ และจะมีผลกระทบต่อถึงข้ามปีหรือกลางปี ๒๕๕๙ โดยเอลนินโญ่จะทำให้เกิดฝนแล้งในทวีปเอเชีย พอมาอาทิตย์ที่แล้วผู้เชี่ยวชาญจากกรมอุตุนิยมวิทยาของโลกเตือนว่าปรากฏการณ์เอลนินโญ่ที่กำลังเกิดขึ้นในขณะนี้จะมีความรุนแรงระหว่างเดือน ตุลาคม - มกราคม และอาจร้ายแรงที่สุดเท่าที่บันทึกมาพร้อมทั้งเตือนหน่วยงานให้ทำหน้าที่รับมือ โดยผลของเอลนินโญ่จะส่งผลให้ฝนตกหนักน้ำท่วมในทวีปอเมริกาใต้ ส่วนทวีปออสเตรเลียและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ก็คงรวมไทยด้วย และฝั่งตะวันออกของทวีปแอฟริกาจะเผชิญสภาพอากาศร้อนจัด สภาพการณ์มันเป็นแบบนี้แล้วเรารู้แล้วว่าแนวโน้มนี้เอาแน่นอนไม่ได้ เรื่องนี้มันจะไปสัมพันธ์กับน้ำ พอน้ำน้อย น้ำมาก น้ำก็จะไปเป็นปัจจัยสำคัญของการผลิต การผลิตภาคเอกชนและความเป็นอยู่ของชาวบ้านของประชาชน อันนี้มันร้ายแรงมาก ถ้ามันเป็นแบบนี้มาดูว่าตามความเข้าใจของภาคชลประทาน กรมชลประทานคงต้องพัฒนาหาแหล่งน้ำ ดูแลจัดการจัดสรรน้ำ ให้มันเพียงพอเป็นธรรม คำว่าเพียงพอมันเป็นเงื่อนไขกำกับไม่่ง่ายเลย อันนี้โจทย์เชื่อมโยงตั้งแต่ภาคแรกเลย ภาคของคนทั่วไปจะเข้าใจหลักๆอย่างนี้ แต่พอภาวะวิกฤตที่มันเกิดฝนแล้งน้ำท่วมหรือพายุพัดผ่านอะไรบอกได้เลยกรมชลประทานเป็นเป้าเลย ทั้งที่เรื่องนี้บริบทตอนนี้มันกว้างมาก กว้างไปยังกลุ่มตลาด กว้างไปยังกลุ่มคน กว้างไปยังเงื่อนไขไม่น้อยกว่า ๗ กระทรวง ถ้าเป็น ๗ กระทรวงไม่รวมก็ กรม กอง ที่มันอธิบายได้ในความสัมพันธ์

ถึงภารกิจนี้ ภัยเป็นแบบนี้ นี่ยังไม่รวมถึงภาคเอกชน ยังไม่รวมถึงชุมชนท้องถิ่น ผมก็เลยมองว่าอยากจะเห็น ภารกิจหลักของกรมชลประทานที่บอกว่าพัฒนาจัดหา ควบคุม ดูแล ปรับปรุง จัดสรร บริหารแล้วก็รองรับกับ ภาวะเสี่ยงก้อนใหญ่ๆ เหล่านี้มันเป็นยังไง ผมมองว่าจริงๆ วิถีคิดมันไม่ได้ต่างจากภาวะปกติ แต่ตอนนี้เราเพียงแต่ เพิ่มเงื่อนไขว่าไม่ปกติละ แต่ปกติเราก็ต้องควรดูเรียนรู้กับมัน บทเรียนกับมัน มองทิศทางที่ปัจจัยคุกคาม ปัจจัย อะไรต่างๆ แล้วจะไปกันยังไง เพราะฉะนั้นผมก็มองว่ามันไม่ได้ต่างกันหรอก ในวิถีคิดวิถีปฏิบัติของงานภารกิจ หลัก ๒-๓ ตัวนี้ มันไปกันได้ ไม่ใช่แยกส่วนกันชัดเจนเลย

ฉะนั้นผมก็อยากเห็น หนึ่ง เราควรมีบทบาทเชิงรุกในการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์สร้างการเรียนรู้ โดยเฉพาะภาคประชาชน ชุมชนท้องถิ่น กลุ่มคนหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้อง อย่างน้อยที่สุดปรากฏการณ์ที่เขา ได้รับผลกระทบมันเชื่อมโยงกับระบบใหญ่ของการเปลี่ยนแปลงเล็กๆ ภูมิอากาศหรือระบบอะไรยังไง สอง ภารกิจของชลประทานเอง ต้องเข้าใจกับปรากฏการณ์ที่มันเกิดว่าเราอยู่ตรงไหน เราทำอะไร เราเป็นส่วนหนึ่งของตรงนี้ยังไง สาม ผมอยากเห็นภารกิจ ๓ ก้อนใหญ่ๆ แบบนี้มันต้องอยู่บนฐานข้อมูลความรู้ อย่างที่อาจารย์ได้ พูดถึงแผ่นดินไหว Climate Change ผมว่าเป็นความรู้ที่เรานำมาพัฒนาจริงๆ ต้องยอมรับว่าเรามีความรู้ด้านนี้ น้อยมาก แล้วเครือข่ายวิชาการต้องเข้มแข็งขึ้นเรื่อยๆ มีการสนับสนุนงานวิจัยหลายๆ ด้าน หลายๆ มิติ ที่จะเป็น ฐานความรู้และปรับใช้ทั้งในปัจจุบันและอนาคต ผมเชื่อว่าข้อมูลเหล่านี้มันมีงานศึกษา มันมีบทสรุป มันมีอะไร เยอะมากที่เสนอ ถ้าเราไปทวนดูเอามา ดูว่าอะไรเป็นอะไร แล้วก็เปรียบเทียบกับสิ่งที่เราเป็นอยู่ตรงนี้ ว่าเราจะ ใช้อะไรยังไง ผมคิดว่าอันนี้ก็เป็นเรื่องหนึ่งที่น่าจะดู อีกอันหนึ่งในฐานะที่เราเป็นเจ้าภาพหลักในหลายๆ ด้านใน การบริหารทรัพยากรน้ำ เชิงข้อมูลความรู้เรามีประเด็นโจทย์อะไรที่อยากจะหาคำตอบกับมัน ผมว่าในเชิงของ วิชาการจำเป็นที่จะต้องเข้ามาลองศึกษาเชิงลึกและปฏิบัติงาน หาทางเลือกทางออกพวกนี้ ซึ่งเป็นโจทย์ของเรา ซึ่งเราเป็น User โดยตรง

อันต่อมาผมคิดว่าเรื่องใหญ่ที่สุด คือว่าเรื่องการมีส่วนร่วม อันนี้เป็นเรื่องใหญ่มากๆ เพราะบริบทมัน เปลี่ยนไปแล้วหน่วยงานของเราไม่ได้อยู่กับพวกเราอย่างเดียวแล้ว มันพาดพ่วงพาดหน่วยงานพาดไปหมดแล้ว เพราะฉะนั้นเราจะแบ่งแรงไม่ได้แล้วตรงนี้เป็นหัวใจ ถ้าตรงนี้ตรงจุดสักนิด ผมคิดว่าตรงนี้จะมีความท้าทาย และโอกาสของกรมชลประทาน ตรงนี้ไม่ว่าโจทย์ใหญ่ ทั้งภาคเอกชน ภาคชุมชนท้องถิ่น ระดับตำบล ระดับลุ่มน้ำ ตัวนี้มันต้องมาแล้ว เหตุผลที่ตัวนี้มา มันเห็นชัดเลยว่าถ้าเราไปดูตั้งแต่รัฐธรรมนูญ พรบ.เดิม พรบ.ใหม่ หรือเรา จะไปดูกฎหมาย ร่างกฎหมายสิทธิชุมชน เราไปดูนโยบายหน่วยงานองค์กร พวกนี้พูดถึงการมีส่วนร่วมทั้งนั้น พอ เรามาดูทิศทางของปฏิรูปที่ศึกษาแล้วศึกษาอีกหลายรอบแล้ว ล่าสุดนี้มันพูดถึงการกระจายอำนาจ มันพูดถึง กระบวนการพัฒนาแผนเชิงพื้นที่จากฐานล่าง มันพูดถึงระบบบริหารจัดการงบประมาณที่มีต่อแผนเชิงพื้นที่ มัน พูดถึงการมีส่วนร่วมและความเข้มแข็งของภาคประชาชนพลเมือง active citizen มันพูดถึงการจัดการตนเอง ถ้า เราไม่อยู่ในกระแสนั้นเราไปไม่ได้เลย ฉะนั้นเรามาดูปัจจัยก่อนว่า เมื่อบริบทมันใหญ่ มันซับซ้อน หลายเงื่อนไข มันผูกพัน น้ำผูกพันหมดเลย ทรัพยากร งบประมาณเราก็จำกัดบนฐานกรม เราก็ต้องไปหาพวกหาเพื่อนทำงาน หาทรัพยากร ถ้าเราเล่นตามแผนงานอย่างเดียวไปไม่ได้แน่นอน เราอยู่ในระดับขอบเขตเอกสารเราไปไกลกว่านั้น ไม่ได้ พอมาดูความเป็นจริงของความแตกต่างของปัญหา บริบทพื้นที่ก็ไม่เหมือนกันอีก แม้แต่ภาคเอกชนก็ต้อง

มองในเชิงพื้นที่ ระยะเวลาที่หนึ่ง ชายแดนเศรษฐกิจที่หนึ่ง ชาวบ้านจังหวัดที่หนึ่งไม่เหมือนกัน ฉะนั้นรูปแบบเดียวใช้ไม่ได้เลย มันต้องมีความหลากหลายรูปแบบของการจัดการที่จะเปิดพื้นที่ของหลายภาคส่วนโดยที่หลายเรื่องเราเป็นตัวเป็นหลัก หลายเรื่องเราเป็นตัวร่วม อันนี้ต้องจำแนก แต่ผมคิดว่าเรามีบทบาทชัดเจนใช้โอกาสและความท้าทายนี้ไปองค์กรนำด้วยซ้ำไป จำเลยไม่ได้อยู่ที่เรา ลูกบอลล์ถูก มันถูกเล่นด้วยกันหมดแล้ว แต่จะมาโทษเราหลายๆเรื่อง มันไม่ใช่

อีกอันถ้ามันเป็นแบบนี้จริง สิ่งที่เรากำหนดแล้วเราต้องมาย้อนว่าการพัฒนาทรัพยากรของคน ทั้งคนของเราเอง และคนที่เราไปเกี่ยวข้องโดยตรง เช่นกลุ่มผู้ใช้น้ำ อบต. อปท. แม้แต่ชาวบ้านเอง เราจะสร้างการเรียนรู้ กับวิถีคิดใหม่ๆ วิถีปฏิบัติใหม่ๆ กับการมาช่วยกันหากลไกใหม่ๆ ซึ่งตรงนี้เราก็กทำอยู่แต่ต้องทำให้มันแรงขึ้น ต้องหาตัวคุณ เจ้าหน้าที่ชลประทานเขตทำอะไรมาไม่ได้ แต่ถ้าเราสร้างตัวคุณ สร้างได้ ๑๐ ไปขยายพื้นที่ ๑๐ ตำบล สร้างได้ ๑๐๐ มันก็มีตัวเล่นเยอะ ถ้ามีคนเล่นกับเรา เราก็กเป็นแบล็คหลังให้ ถ้าเราทำเองอย่างเดียวก็ไปไม่ได้แน่นอน ถ้ามันเป็นแบบนี้มันก็ต้องย้อนกลับมาตรรกะโครงสร้างองค์กรของกรมเอง ถ้าคุณเห็นแบบนั้นมีอะไรบ้างล่ะที่ต้องปรับโครงสร้าง มีระเบียบอะไรที่เอื้อ ไม่เอื้อ มีอะไรที่มันต้องลดต้องเพิ่ม ผมว่าต้องมาช่วยกันคิดช่วยกันมอง ช่วยกันเต็มที่ ถ้ากลไกตัวนี้ระบบไม่เอื้อการทำงานพื้นที่ วิธีคิดนี้ไปไม่ได้แน่ อีกตัวหนึ่งสุดท้ายผมคิดว่าการเชื่อมโยงในระดับข้ามยุทธศาสตร์ ข้ามแผน ข้ามมาตรการ รวมทั้งทิศทางการพัฒนาประเทศจะเอาอย่างไร ถ้าไม่ชัดเจนก็ตามไม่ถูก ระบบเกษตรมันจะเปลี่ยนไปไหม ในพื้นที่มันจะลดให้พืชสอคล้องอย่างไร ภาคอุตสาหกรรมขนาดไหน อะไรควรอยู่ตรงไหน หรือ sector ไหน พวกนี้ถ้ามันไม่ชัด คนปฏิบัตินโยบายเหล่านี้ระดับรับหน้าเสื่อมันก็ทำไม่ได้ อันนี้ผมว่าเป็นเรื่องใหญ่ แต่ผมคิดว่ามันเริ่มที่จะเข้าระบบแล้วเพราะว่ามันเริ่มไม่มีใครเป็นเจ้าของแล้ว บริหารจัดการน้ำเริ่มไม่ใช้หน้าตาชลประทานแล้ว อันนี้ความรู้สึกในฐานะประชาชนคนหนึ่ง มันถูกโยนไปปลอกก็ต้องช่วยกันเล่น มาบอกว่าทำไมคุณอย่างนั้น ทำไมคุณอย่างนี้ มาเป็นจำเลยผมว่าเราหนีกระแสตรงนั้นได้ในบริบทใหม่ อันนี้ก็ต้องขอให้ความเห็นตรงนี้ด้วย

พรมวงค์ ชิตชอบ : ท่านก็เริ่มจาก Climate Change ว่าประเทศเรายังตระหนักในเรื่องนี้ค่อนข้างน้อย แล้วท่านก็บอกว่าการเรียนรู้ในเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศ มองในภาพรวมอย่างเป็นระบบมันยังเชื่อมโยงค่อนข้างน้อย จะต้องมียุทธศาสตร์มากกว่านี้เพิ่มขึ้น แล้วก็ท่านก็ยกตัวอย่างว่าตั้งแต่ปีที่แล้วหรือแม้กระทั่งในปีนี้มีหน่วยงานต่างประเทศเดือนผ่านสื่อต่างๆมา เราให้ความสำคัญกับมันแค่ไหน แล้วท่านก็พูดถึงกรมชลประทานว่าการที่เราจะบริหารจัดการน้ำอย่างเพียงพอและเป็นธรรม มันทำให้เราเป็นเป้า อย่างท่านรองประธาน JMC พูดว่ามันเป็นปัญหาในระดับชาติ ระดับประเทศไปแล้ว แต่ถึงอย่างไรเราคงต้องอยู่ตรงนี้คงหนีไม่พ้น ท่านก็ยังคงมองว่าเราจะทำอย่างไรให้สามารถไปได้ ท่านก็เห็นว่าภารกิจของเราจะต้องสอดคล้องกับภาวะเสี่ยงที่เพิ่มขึ้น มีทั้งเรื่องของการเรียนรู้เพิ่มขึ้น แล้วก็ต้องมีบทบาทในเชิงรุกในเรื่องของการสร้างการเรียนรู้ ว่าคนที่ทำเรื่องเดียวกันเข้าใจตรงกันหรือยัง เราต้องรู้ด้วยว่าปรากฏการณ์ที่มันเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นเนี่ย ภารกิจของเราไปเกี่ยวข้องตรงไหนฐานข้อมูล แล้วก็โจทย์อะไรที่เราต้องหาคำตอบ แล้วท่านก็มาพูดถึงว่าภาคีเครือข่ายอย่างการมีส่วนร่วมเราจะต้องฟัง หรือเดินไปถึง ทั้งเรื่องของรัฐธรรมนูญก็ดี พระราชบัญญัติที่กำลังจะออกก็ดี หรือกฎหมายก็ดี แล้วก็ให้

มองเรื่องการบริหารจัดการเชิงพื้นที่ เพราะวันนี้ต้องมีความหลากหลาย แล้วก็มีการเรียนรู้ในรูปแบบใหม่ๆ ซึ่งท่านก็บอกว่าเราทำอยู่แล้วแต่ควรทำให้แรงขึ้น แล้วก็ควรจะมีตัวคุณ แล้วท่านก็ปิดท้ายด้วยว่าสิ่งหนึ่งที่เราคควรรู้ทิศทางของประเทศควรจะเป็นไปอย่างไร วิทยากรท่านใดจะเพิ่มไหมครับ

อำนวยการพร ชลดำรงกุล : พอดีท่านสมบูรณ์ พูดถึงเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ก็ขออนุญาตเรียนที่ประชุมว่าทางรัฐบาลก็ให้ความสำคัญในด้านนี้ จะมีการประชุมนโยบายการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศแห่งชาติ ซึ่งท่านรองนายกฯ พ.อ. ประวิตร วงษ์สุวรรณ เป็นประธาน ให้ไปประชุมวันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๕๘ เวลา ๑๐.๐๐ น. ที่ สผ. ก็คิดว่าทางเกษตรน่าจะมีส่วนเข้าไปร่วมประชุม แล้วก็ก็เป็นโอกาสดีที่การเสวนาวันนี้ อาจจะทำข้อเสนอเข้าไปนำเรียนในที่ประชุมด้วย และข้อมูลทั้งหมดเหล่านี้ก็จะนำให้ท่านนายกฯ ด้วย

สุทธิศักดิ์ ศรีสัมพันธ์ : ผมมองว่าในเรื่อง Climate Change จริงๆ แล้วเราอาจจะรวมในเรื่องของภัยพิบัติเป็นเรื่องเดียวกัน ซึ่ง ณ วันนี้ทุกท่านก็ปฏิเสธไม่ได้ว่ามีผลต่อ GDP อย่างชัดเจน และมีผลต่อการคาดการณ์ GDP ไปในภายภาคหน้าด้วย แต่เมื่อมองกลับย้อนเข้ามาในระดับที่เหนือกว่ากรมชลประทานขึ้นไป มองระดับประเทศ ถามว่าเรามีหน่วยงานจัดการเรื่องภัยพิบัติหรือการคาดการณ์ความเสี่ยงจากภัยพิบัติและ Climate Change ไปในระดับถึง ๓๐ ปี ๕๐ ปี ๑๐๐ ปี หรือยัง คำตอบคือยังไม่ค่อยชัด เรามีอยู่ตามหน่วยงานต่างๆ เรามีนักวิจัยเก่งๆ หลายท่าน อยู่ใน กรม/กอง อยู่ในมหาลัย ประเด็นหลักคือเราต้องการหน่วยงานที่เป็นหน่วยงานกลาง ผมไม่อยากจะบอกว่าเป็นสถาบันวิจัย แต่มันจะเป็นสถาบันหนึ่งซึ่งสามารถทำทั้งงานวิจัย วิจัยเชิงลึกและวิจัยเชิงนโยบายที่เกี่ยวข้องได้ เป็นข้อเสนอที่ต้องร่วมกันทำ อีกอันหนึ่งเรื่อง Climate Change ประเด็นหลักเครื่องมือเราไม่พอ เรื่องบริหารจัดการน้ำ ถ้าให้พูดตรงๆคือ อ่างเก็บน้ำหรือเขื่อนไม่พอ โครงสร้างต่างๆไม่พอ เพราะฉะนั้นท่านจะจัดการอย่างไรในเมื่อท่านไม่มีตุ้ม ไม่มีอ่างเก็บน้ำ ไม่มีเขื่อน เพราะฉะนั้นยังงี้เสีย จะมองภาคประชาชน ภาคนโยบายก็แล้วแต่ ในความเป็นจริงคือ Infa structure ต้องพัฒนาขึ้น

ธีระศักดิ์ ผดุงตั้งตระกูล : ตามที่คุณสมบูรณ์พูดถึง ผมก็มีตัวเลขว่าถ้าเกิดภัยแล้งขึ้นมา ภาคตะวันออกจะมีความสูญเสียประมาณ ๕ แสนล้านบาท ถ้าน้ำท่วมภาคกลางปริมาณชลประมาณ ๒ ล้านล้านบาท ถ้าเกิดพายุภัยที่อ่าวไทยประมาณ เกิน ๕ ล้านล้านบาท สัดส่วนที่ภาคเอกชนได้รับประมาณ ๓๐-๕๐ เปอร์เซ็นต์ ต่อหนึ่งครั้ง ตัวเลขนี้เป็นตัวที่น่ากลัวมาก เรื่อง Climate Change นี้ทางเอกชนต้องการหาวิธีการที่จะป้องกันให้มันเสียหายน้อยที่สุด ท่านรู้ไหม สำนักงานชลประทานที่ ๙ ของผมที่ทำตะวันออก ลด Impact ได้นะ คือ save ให้ประเทศแล้วมากกว่า ๔ แสนล้านบาท ถึงแม้จะไม่เคยเกิดสักครั้งหนึ่ง อยากให้กรมชลเป็นผู้นำเพราะเป็นกรมที่อายุเก่าแก่มียุคลากรมีคุณภาพแบบการไฟฟ้าฝ่ายผลิต ก็อยากจะให้เริ่มเลย

ณรงค์ สีนานนท์ : ฟังที่ท่านสมบรูณ์พูดเราก็ได้ข้อคิดเยอะนะครับ ในฐานะของกรมเองคือเป็นข้อคิดเห็นที่หน้าคิดนะครับว่าเราต้องเปลี่ยนแล้ว ภายใต้ความคิดเดิม แบบเดิมไม่ได้ละ เราต้องเปลี่ยนละ สภาพต่างๆมันเปลี่ยนไปเยอะ แต่สิ่งที่อยากจะเรียนก็คือ การบูรณาการหรือการวางแผนอะไรต้องให้ชัดเจน ทราบไหมครับ ปี ๒๕๕๘ กรมชลประทานไม่ได้ทำการเดียวนะครับเรื่องน้ำ มีอยู่ประมาณ ๕ กระทรวง ๒๓ กรม แสกว่าล้าน ทุกปีที่ผ่านมา แสกว่าล้านอยู่ ไม่รู้ไปทำอะไรอยู่ตรงไหนถึงแก้ไขปัญหาอะไรไม่เป็นรูปธรรมซักที เมื่อก่อนผมก็ชี้ให้ดูว่าพื้นที่ป่า ๓๐ ปีที่แล้ว ประเทศเรามี ๓๒๐ ล้านไร่ ป่าเมื่อก่อนครึ่งหนึ่งประมาณ ๑๕๐ ล้านไร่ ๙๐ ปีที่แล้ว ปัจจุบันมีอยู่ ๑๐๐ ล้านไร่ ๓๐ กว่าเปอร์เซ็นต์ พอพื้นที่ป่าหายไป ๕๐ กว่าล้าน ไปเพิ่มตรงไหนก็เพิ่มตรงพื้นที่เกษตร พื้นที่เกษตรจาก ๑๐๐ ก็กลายเป็น ๑๕๐ ล้าน เพราะฉะนั้นมันจำเป็นไหมที่เราจะต้องหาน้ำตามกันไปไม่เลิกอย่างนี้ ทีนี้พอป่าหายไปก็หาย แล้วท่านจะไปหาตรงไหนเพิ่มละครับ

ฉะนั้นประเทศต้องบอกครับว่าเมื่อไหร่จะพอ คือเราจะได้ทำกันให้ถูก คือปัจจุบันในพื้นที่ชลประทานเราก็ไป ๓๐ ล้านไร่ ทิศทางการพัฒนาอีกพื้นที่ที่มีศักยภาพ จากพื้นที่การเกษตรที่ปัจจุบันทะเลไป 149 ล้านไร่ ประมาณ ๑๕๐ เราก็มองว่ามันมีอยู่ ๖๐ ล้านไร่ เราพัฒนาไปแล้ว ๓๐ ในอีก ๑๘ ล้านก็จะใช้น้ำจากภายในประเทศได้ไปละ ๑๘ ล้านไร่ ตามแผนน้ำที่เสนอไป ที่เหลือต้องไปใช้น้ำจากแม่น้ำนานาชาติจากต่างประเทศ ซึ่งผมก็มองว่าประเทศเราปริมาณน้ำก็มหาศาล ๒ แสกว่าล้าน คือผมก็มองว่าเราต้องขาดขนาดนั้นเลยหรือ อย่างที่ท่านพูดเมื่อกี้พอเครื่องมือไม่มีมันก็จัดการยากอีก เวลาจะทำเครื่องมือขึ้นไปซักเครื่องมือหนึ่ง ตามแผนตามกรอบระยะเวลาของรัฐบาลเป็นไปได้ยากมากครับ ประเทศเราจะต้องพูดกันก่อนว่าเราอยากได้อะไรกันแน่ที่จะแก้ไขปัญหาของชาติ และเราจะต้องลด ละ กระทบการขึ้นตอนไหนเพื่อให้ได้มาก่อน แล้วสิ่งที่เราจะแก้ไขในส่วนอื่นหรืออะไรก็ต้องคุยกันให้มันชัดเจน ซึ่ง พรบ.น้ำ ตอนนี้จะเสนอเข้า สนช. คาดว่ารัฐบาลพยายามเร่งให้ผ่านให้ได้ ผมคิดว่าน่าจะประมาณปี ๒๕๕๙ น่าจะสามารถประกาศใช้ได้

คราวนี้สาระสำคัญใน พรบ.น้ำ วางงบประมาณจะต้องลงไปในเชิงพื้นที่ชัด คณะกรรมการมีทั้งระดับลุ่มน้ำ ลุ่มน้ำสาขา คณะกรรมการระดับลุ่มน้ำก็จะมีทั้งภาคประชาชน แล้วก็ภาครัฐ แต่ที่เสนอเข้าไปพอภาครัฐมากกว่าภาคเอกชน ภาคประชาชนก็ไม่เอา ต้องไปปรับกลุ่มตัวแทนกันใหม่ ซึ่งอนาคตผมว่าจะพัฒนายากนะครับ คือต่อไปคงไม่มีหน่วยงานไหนที่ทำหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับเรื่องน้ำจะไปดำเนินการกันง่ายๆ ต้องรับฟังความคิดเห็น ต้องรับฟังการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนทุกชั้นตอน ซึ่งผมยังมองว่าปัจจุบันนี้เรายังพัฒนายากอยู่ ถ้าไปข้างหน้าผมว่าเราก็น่าจะยิ่งยากเข้าไปใหญ่ในการที่จะหา Infa structure เข้ามาในการแก้ไข เราอาจจะคิดภายใต้บริบทใหม่เปลี่ยนไปอีก หรืออาจจะต้องพอพื้นที่การเกษตร ไปดำเนินการอย่างอื่น เช่น การจัด zoning ระบบชลประทานก็จะได้เปลี่ยนไป ไม่จำเป็นต้องใช้น้ำเยอะเหมือนเดิม แต่เราจะทำแบบนี้ได้ก็ต้องสอดคล้องกับนโยบาย รัฐบาลก็ต้องไปดำเนินการในด้านอื่น กำหนดเป้าหมายของประเทศให้ชัด กรมชลประทานจะได้ปรับตัวถูก ทางภาคเอกชน ภาครัฐ ก็ได้ปรับกระบวนการกันตามไปหมดอย่างนี้เป็นต้น มันถึงจะเกิดภารกิจในส่วนกรมชลก็ต้องกลับไปทบทวนฝากพวกเราทุกคน ผมว่าความคิดของท่านก็ดีทุกคน เราถึงเวลาต้องปรับตัว

ประเด็นที่ ๓ : อนาคตกรมชลประทาน จะเป็นเช่นไร? ถ้าภัยธรรมชาติจากแผ่นดินไหว เริ่มสร้างความไม่มั่นใจของประชาชนต่อการก่อสร้างเขื่อนหรือเครื่องมืออื่นๆ ท่านอยากให้กรมชลประทานทำอย่างไร?

พรมงคูล ชิดชอบ : เราก็ได้ Keyword ที่สำคัญมาหนึ่งอันแล้ว ก็คือทิศทางที่ชัดเจนของชาติ เพราะมันจะเชื่อมโยงกันไปหมดเลย ถ้าทิศทางมันไม่ชัดเจน อย่างที่ท่านรองบอกว่าป่าลุด พื้นที่การเกษตรเพิ่ม เราก็ต้องหาน้ำไล่ตามไปอย่างนั้นหรือ อันนี้ก็ป็นสิ่งที่น่าคิด เมื่อสักครู่ท่านอาจารย์ สุทธิศักดิ์ ท่านได้พูดประโยคสำคัญมาประโยคหนึ่งท่านบอกว่าเครื่องมือบริหารจัดการไม่เพียงพอ คำว่าเครื่องมือนี้สำคัญเพราะเราจะบริหารจัดการน้ำเป็นของไหลเราจะไปสั่งให้หยุดไม่ได้ เพราะฉะนั้นมันต้องมีเครื่องมือมาบริหารจัดการ แต่วันนี้เองการที่เราจะได้เครื่องมือ จากกราฟที่เป็นขั้นบันได เราก็ยังไม่สามารถไปถึงตรงนั้นได้ ครับและก็ยังมีย้อจำกัดหลายๆเรื่อง ซึ่งข้อจำกัดที่สำคัญอันหนึ่งคือเรื่องความมั่นใจของราษฎรเกี่ยวกับความมั่นคงแข็งแรงของโครงสร้าง ถ้าภัยธรรมชาติจากแผ่นดินไหว เริ่มสร้างความไม่มั่นใจของประชาชนต่อการก่อสร้างเขื่อนหรือเครื่องมือ ท่านอาจารย์ สุทธิศักดิ์ อยากให้กรมชลประทานทำอย่างไร?

สุทธิศักดิ์ ศรีลัมพ์ : ถ้าเรามองเป็นภาพรวมก่อนนะครับ ภัยธรรมชาติที่จะมีผลต่อความมั่นคงปลอดภัยของเขื่อนหลักๆแล้วจริงๆจะมีแค่ ๒ อันเท่านั้นเอง ก็คือเรื่องของน้ำท่วมที่ Flood info มากเกินไป แล้วทำให้เกิดน้ำล้นสันเขื่อน หรืออาจทำให้เกิดการไหลลุดหรือ piping อันที่ ๒ ก็คือ แผ่นดินไหว ซึ่งแผ่นดินไหวก็จะนำไปสู่ความเสียหาย และทำให้เสียหายตามไปไม่ว่าจะเป็นการไหลด้านข้างหรือไหลลุดของน้ำ หรือ piping ก็ตาม อันนี้เป็นภาพใหญ่ๆ ทีนี้ถ้าเรามองเป็นภาพใหญ่มากกว่านั้นอีก ในโลกนี้เขื่อนที่พังส่วนใหญ่ไม่ได้พังเพราะเหตุแผ่นดินไหว เขื่อนที่พังในโลกนี้ถ้ามีการเก็บสถิติที่ออกมาเป็นตัวเลขที่ชัดเจน ล่าสุดจริงๆก็มีแค่ ๑ เพอร์เซ็นต์เท่านั้นเองที่พิบัติที่ชัดเจนว่ามาจากแผ่นดินไหว ล่าสุดก็น่าจะเป็นแผ่นดินไหวที่กรมอุตุฯ ที่ญี่ปุ่นปี ๒๐๑๑ เขื่อนท่าไกลที่อยู่ห่าง ๒๐๐-๓๐๐ กิโลเมตรพัง แต่เมื่อเราย้อนประวัติลงไปสักๆ ใน ๑ เพอร์เซ็นต์นั้น เป็นเขื่อนที่เรียกว่า Non engineering Dam เขื่อนสุจิตีมาก่อสร้างก่อนสงครามโลกครั้งที่ ๒ โดยทหาร โดยก่อสร้างไม่เสร็จก่อสร้างไปเพียง ๒ ใน ๓ หลังสงครามโลกชาวบ้านมาสร้างอีกก็ไม่ได้มีคนควบคุมให้ตามแบบมาตรฐาน นอกจากนั้นยังมีเขื่อนที่อยู่ท้ายเหมือง การใช้น้ำตัวนี้เพื่อให้มันเป็นการกรองดิน ซึ่งพวกนี้ก็หลวมมาก โดยหลักแล้วจริงๆแล้วเขื่อนยังไม่อันตรายมากนักกับแผ่นดินไหว แต่การยอมรับได้ของประชาชนเรื่องภัยพิบัติเนื่องจากน้ำท่วมกับภัยพิบัติเนื่องจากแผ่นดินไหว ความรู้สึกทุกคนก็จะเหมือนกันว่า ภัยจากแผ่นดินไหวเรายอมรับได้น้อย สาเหตุเพราะว่าแผ่นดินไหวเวลาเกิดขึ้นก็เกิดโดยไม่รู้ อันที่สองถ้าเป็นภาษาวิชาการเราเรียกว่า Sunny Day ถ้าเกิดเป็นน้ำหลากมาละก็น้ำล้นเรียกว่า Rainy Day ภัยพิบัติในช่วงที่ฝนตกซึ่งเรารู้กันอยู่แล้วเราก็เห็นน้ำเข้ามาเราจะเตือนภัยกันได้ แต่ Sunny Day นี้เกิดเมื่อไหร่ก็ได้แดดจ๋าๆก็เกิดได้ ดังนั้นในความยอมรับได้ต่อความเสี่ยงของประชาชนทั่วไปในเรื่องแผ่นดินไหวยังต่ำไม่ใช่ว่าในประเทศไทยแต่ทั่วโลกก็เหมือนกัน เมื่อก่อนนี้เขื่อนของญี่ปุ่นพังไปตัวหนึ่งจากน้ำหลากที่เยอะมากในญี่ปุ่น ทีนี้มีภาพใหญ่อีกภาพหนึ่งที่ยอยากจะเรียนก็คือถ้าเราดูสถิติข้อมูล

ในด้านการบริหารจัดการของอเมริกา ต้องยอมรับว่าไม่ว่าจะเป็นเขื่อน สะพาน ถนน เขาพัฒนาเทคโนโลยีมาก่อนเรา และก็ยอมรับด้วยว่าช่วงที่เขาพัฒนาขึ้นมาก็ยังใช้ความรู้ที่ยังไม่เคยมีก็คือลองผิดลองถูกอยู่ ทุกวันนี้มีการประเมินโครงสร้างพื้นฐานทั้งหมดของอเมริกายังพบว่าอยู่ในเกรด D+ ต้องการเงินประมาณ ๓.๖ ล้านล้าน USD ในการปรับปรุงเข้ามาเหมือนเดิม ซึ่งอเมริกาไม่มีเงินขนาดนั้น เช่นเดียวกันกับเขื่อนในอเมริกาซึ่งมีเยอะแยะมากมาย เราจะเคยได้ยินภาคประชาชนพวกที่ต่อต้านว่าในต่างประเทศมีการลื้อเขื่อนมากมาย แต่เขื่อนในอเมริกาอายุเฉลี่ยมากกว่า ๕๐ ปี ทั้งนั้นเป็นเขื่อนเก่า พอถึง ๕๐ ปีต้องมีการประเมิน ว่าเขื่อนนี้คุ้มหรือไม่ที่จะซ่อมแซมเอากลับมาใช้งานหรือจะลื้อออก ส่วนใหญ่คำตอบคือมันไม่คุ้มที่จะซ่อมลื้อออกดีกว่าแล้วไปสร้างที่ใหม่หรือจะหาวิธีการจัดการน้ำระบบใหม่ ซึ่งก็เป็นสิ่งที่น่าสนใจนะครับว่าทุกวันนี้เรามีตัวอย่างของอเมริกาให้ดู ว่าอเมริกาเมื่อถึงจุดหนึ่งว่าไม่ต้องการเขื่อนละเขาจัดการน้ำกับมันยังไง เรามีตัวอย่างหลายประเทศแล้วที่เขาให้นำหน้าประเทศเราไปว่าเขาจัดการอย่างไร ดังนั้นก็เป็นที่น่ากังวลอายุเฉลี่ยของเขื่อนในประเทศเราอยู่ประมาณ ๓๐ กว่าปี เขื่อนภูมิพลเพิ่งฉลองอายุ ๕๐ ซึ่งเป็นเขื่อนแรกๆ แต่เฉลี่ยๆ ๓๐ ปี การออกแบบจะออกแบบที่ ๕๐ ปี ตามมาตรฐาน และเมื่อครบ ๕๐ ปีต้องมาประเมินความคุ้มครั้งใหญ่ว่าจะต้องซ่อมต้องปรับปรุงกันอย่างไรเพื่อให้อยู่ได้อีก ๕๐ ปี อย่างต่ำก็ ๑๐๐ ปี ครบ ๑๐๐ ปีจึงมาว่ากันอีกที ที่อเมริกาจึงผ่าน ๕๐ ปี มาแล้วมีทั้งใช้ต่อและทิ้งไป

พอย้อนกลับมาคำถาม ถ้าถามว่าเขื่อนเรามีความปลอดภัยขนาดไหน โครงสร้างจะสร้างความมั่นคงให้กับประชาชนขนาดไหน ตอบแบบเชิงลึกเลย ว่าเขื่อนนั้นออกแบบ สำนวน ก่อสร้าง และใช้งานมาอย่างไร เราไม่สามารถเดินไปที่เขื่อนแล้วบอกได้เลย จะต้องย้อนกลับไปว่ากระบวนการสำนวน ออกแบบ ก่อสร้าง โอเคไหม แต่ก็ยากมากที่เราจะไปบอกว่าเขาสำนวน ออกแบบ ก่อสร้างดีไหม ถ้าเช่นนั้นเราก็กลับมาดูว่าเขื่อนที่เราใช้งานมาอย่างไร การทรุดตมที่ต้องการใหม่ เวลานั้นมาใช้งานได้ตามที่ต้องการเป็นยังไง นี่คือการ Shortcuts มาเลยเพื่อตรวจสอบ ที่นี้ถ้ามองลงไปในรายละเอียดทฤษฎีในการออกแบบเขื่อนเพื่อต้านทานแผ่นดินไหว ตลอด ๕๐ ปีที่ผ่านมาได้มีการพัฒนาขึ้นมาเรื่อยๆ ทฤษฎีที่ใช้ในประเทศไทยก็เป็นทฤษฎีที่ใช้ทั่วไปในต่างประเทศ คือ วิธีเสมือนสถิต แต่ทุกวันนี้ทฤษฎีนี้มันเปลี่ยนไปแล้วคือวิธีการที่มันพัฒนาขึ้นไป วิธีการออกแบบของเราเพื่อต้านแผ่นดินไหวก็ถือว่าใช้ได้ ส่วนใหญ่ใช้ได้จากการวิเคราะห์กลับไป ๗๕ เขื่อนของกรมชลประทาน ขนาดกลางและขนาดใหญ่ ส่วนใหญ่จะ Over Design ไว้ ผมวิเคราะห์ตามเอกสาร อีกครั้งหนึ่งคือการใช้งานและการติดตาม ซึ่งกรมชลและการไฟฟ้าได้ลงทุนกับเรื่องนี้มากมีการติดตั้งเครื่องมือวัดต่างๆมากมาย แต่ว่าข้อมูลมันจะล้นเพราะเยอะมากแล้วเราจะประเมินยังไงว่ามันปลอดภัยไม่ปลอดภัยต้องมีภาวะการตัดสินใจ ด้วย ถ้าเกิดมองย้อนมามองตรงภาพใหญ่อีกภาพหนึ่ง ถ้าเรามองว่าความปลอดภัยเขื่อนผมขอแบ่งเป็น ๒ ส่วนคือ เขื่อนใหม่ที่เราจะสร้าง กับเขื่อนเก่าที่สร้างไปแล้ว เราก็มองว่าเขื่อนเก่ามีเยอะกว่าอยู่แล้ว แต่เราดูสิว่าถ้าเป็นเขื่อนใหม่ที่เราจะสร้างจุดสำคัญในเรื่องของความปลอดภัยและจะสร้างความมั่นใจให้แก่ประชาชนในเรื่องแผ่นดินไหวคือ ต้องสำนวน รอยเลื่อนมีพลังบริเวณเขื่อนอย่างละเอียด เราต้องมีข้อมูลไปเลยตั้งแต่ออกแบบก่อสร้าง อีกอย่างถ้ามีรอยเลื่อนมีพลังก็ออกแบบคลองมรอยเคลื่อนได้อันนี้ผมยืนยัน ไม่งั้นญี่ปุ่นไม่มีเขื่อนเป็น ๓ หมื่นเขื่อนหรือครบรอยเลื่อนเยอะมาก ตรงนี้เราต้องสื่อสารให้คนทั่วไปได้เข้าใจ สามารถสร้างได้อย่างแรกต้องหลีกเลี่ยง หลีกเสี่ยง

ไม่ได้ก็สร้างไป แต่เราต้องไปเพิ่มพิวเตอร์ให้หนา เพิ่มตัวเนื้อเขื่อน เพิ่ม slope ก็ว่าไป กระบวนการนี้ทำได้ อันที่สอง ปัจจุบันเวลagramชลก่อสร้างจะเริ่มจากหน่วยก่อสร้าง ตามด้วยบำรุงรักษา แล้วก็ปลอดภัยเขื่อนมาทีหลัง แต่ความมั่นคงปลอดภัยเขื่อนต้องทราบตั้งแต่สำรวจ ออกแบบ ก่อสร้าง และการใช้งาน ทำอย่างไรให้บำรุงรักษา และปลอดภัยเขื่อนไปพร้อมๆกันตั้งแต่แรกได้เรื่องคือเรื่องจำเป็นสำหรับเขื่อนใหม่ๆ เขื่อนเก่าต้องทำการวิเคราะห์ใหม่ เนื่องจากขนาดแผ่นดินไหวเปลี่ยน รอยเลื่อนใหม่ๆที่เพิ่งเจอ ทัศนวิสัยเปลี่ยน อันที่ว่าการคิดว่ามันปลอดภัยก็ไม่ปลอดภัย ตัวอย่างที่ดีผมก็คิดว่ากรมชลทำบ้างแล้วผมได้เข้าไปวิเคราะห์ให้หมดแล้ว ยกเว้นเขื่อนใหญ่อย่างภูมิพลเราต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศเข้ามา

สำหรับเขื่อนเก่าที่ผมอยากเสนอที่เป็นอินเตอร์คือการประเมินหรือการตรวจสอบเขื่อนการให้ความมั่นใจเขื่อนต้องกระทำโดย Third party ไม่ใช่ In house คือเรื่องเขื่อนมันไม่ใช่วันแมนโชว์ ต้องใช้ทุก ธรณีวิศวกรโยธา หาพวกพม่า เวียดนาม พวกเพื่อนบ้านเข้ามาสิ คนเก่งๆเขาก็มีเยอะ เข้ามาช่วยกัน Third party ทำยังไงก็หาพวกกรมต่างๆท้องถิ่นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเข้ามาช่วย เขื่อนเก่าขอสนับสนุนให้เพิ่มประสิทธิภาพการใช้งานเขื่อน ความหมายคือเพิ่มความจุเก็บน้ำ เช่นที่ลำปาว เท่ากับท่าด่านหนึ่งเขื่อน

การสร้างความมั่นใจให้กับประชาชน เราต้องยอมรับว่าการทำ Dambreak เพิ่งมาบังคับ แต่มีอีกหลายเขื่อนที่ยังไม่ได้เก็บ อันนี้ก็เป็นสิ่งที่เราต้องไปตามเก็บ เพราะถ้าเกิดแผ่นดินไหวขึ้น อะไรขึ้นถ้าไม่รู้ว่าพื้นที่น้ำท่วมอยู่ตรงไหน จุดอพยพอยู่ตรงไหนก็เป็นการลดความมั่นใจของประชาชนลงอย่างมาก มันไม่ได้เสียหายแค่พื้นที่ตรงนั้นแต่มันลดทั้งประเทศลงมา เพราะฉะนั้นตามเก็บครบเรื่อง Dambreak อีกอันหนึ่งที่ผมยังกังวลคือเขื่อนที่ยังอยู่ในความปกครองของ อบต. สามพันกว่าเขื่อน แม้จะขนาดเล็กก็เสียชีวิตได้เหมือนกัน ตรงนี้ต้องย้อนกลับไปต้องอาศัยกลุ่มของ Third party ช่วย

สรุปอันที่สำคัญที่เรียนไปแล้วคือ Third party อันที่สอง คือเราถูกลดจำนวนข้าราชการลง จำนวนคนไม่พอก็ต้อง Outsource อันที่สามในการสร้างความมั่นใจให้ประชาชน คือฉันทักกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ เขื่อนกับแผ่นดินไหว เพื่อนเราคือธุรกิจการท่องเที่ยว เพราะถ้าออกข่าวลือออกมาที่ไรมากระทบกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ สิ่งแรกคือมันต้องเริ่มจากการประเมินเขื่อนว่ามันปลอดภัยจริงหรือไม่จริง ถ้าไม่ปลอดภัยก็ต้องมีการปรับปรุงจนจบกระบวนการ เมื่อเสร็จแล้วก็ไปคุยกับท้องถิ่น ไปคุยกับหน่วยงานท่องเที่ยวให้มาเป็นภาคีเรา เพราะเขาเป็นคนเสียผลประโยชน์โดยตรง อันที่สี่สำรวจรอยเลื่อนที่มีพลังอันนี้ชัดเจน อันสุดท้ายถ้าสังเกตดีๆหน่วยงานที่เป็นหน่วยงานช่าง พวกเราจะมีปัญหากับชุมชนเพราะพวกเราไม่ได้เรียนมาเพื่อที่จะคุยกับคน เราคุยกับเลข กับกราฟ มีหน่วยงานที่ดีหน่วยงานหนึ่งคือสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) องค์กรนี้เป็นองค์กรมหาชนอยู่ภายใต้กระทรวงพัฒนาสังคม ช่างในนั้นมีหน่วยงานบ้านมั่นคงซึ่งตอนนี้ใหญ่มาก มีหน้าที่ไปคุยกับสลัม ชุมชนผู้มีรายได้น้อย เพื่อจะสร้างนิสัย และก็ย้ายชุมชนออกไปอยู่ข้างนอก เขาทำได้เพราะร้อยเปอร์เซ็นต์เขาเป็นนักสังคม มีสถาปนิกก็เข้าไป ผมว่ามันต้องมีหน่วยงานที่เป็น NGO ของกรมชลฯ เพราะฉะนั้น NGO มีหน้าที่เข้าถึงประชาชนจริงๆ เข้าถึงความรู้สึกเขาแล้วเราก็จะแก้ปัญหาก็ได้ตรงจุด

พรมงคล ชิดชอบ : ท่านเริ่มจากให้ข้อมูลเราก่อน ข้อมูลนี้เราสามารถนำไปใช้ในกระบวนการมีส่วนร่วมเพื่ออธิบายให้ราษฎรเข้าใจ ซึ่งเป็นข้อมูลที่สำคัญซึ่งท่านก็ให้มา เช่นภัยที่เกิดจากเขื่อนมีหลักๆอยู่ ๒ อันคือ ตัวของปริมาณน้ำ และภัยของแผ่นดินไหว แต่เนื่องจากตัวของแผ่นดินไหวสามารถเกิดขึ้นได้ทั้งตอนกลางวัน ตอนฝนตก คือเกิดขึ้นได้ตลอด ทำให้ประชาชนมองว่าภัยจากแผ่นดินไหวนั้นเป็นประเด็นใหญ่ที่สุดเนื่องจากเกิดขึ้นโดยเราไม่รู้ไม่ทันตั้งตัว แต่จากสถิติเขื่อนทั่วโลกที่พังจากแผ่นดินไหวมีเพียง ๑ เปรอร์เซ็นต์เท่านั้น และถ้าเจาะลึกไปอีกเขื่อนที่พังก็เนื่องจากไม่ได้สร้างตามมาตรฐานวิศวกรรม และอีกอันก็เป็นเขื่อนท้ายเหมืองซึ่งก็มีโอกาสพังอยู่แล้ว ซึ่งตรงนี้ก็ข้อมูลที่เราสามารถนำไปพูดได้ในกรณีที่จะอธิบายเพื่อสร้างความมั่นใจ เขื่อนของต่างประเทศก็ไม่ต่างจากเราคือเสื่อมไปตามอายุ ส่วนเขื่อนที่ NGO ชอบพูดว่าไม่เอาแล้ว คือเขื่อนที่มีอายุเกิน ๕๐ ปี ซึ่งในประเทศไทยก็มีเพียงเขื่อนเดียว ก็คือเขื่อนภูมิพล ส่วนเรื่องเราจะมั่นใจได้อย่างไร มันต้องมาตั้งแต่สำรวจ ออกแบบ ก่อสร้าง แต่มันก็ทำได้ยากตอบได้ยากเพราะมันเลยขั้นตอนนั้นมาแล้ว ท่านก็มาเน้นว่าในเรื่องของการติดตามพฤติกรรมเมื่อสร้างแล้ว พฤติกรรมมันเป็นยังไง ยอมรับได้ไหมตามที่เราก่อสร้าง แล้วต้องมีการประเมินการตัดสินใจว่าการกำหนดหรือข้อกำหนดว่าอย่างไรถึงจะปลอดภัยให้ชัดเจน

ท่านก็ให้ข้อเสนอแนะเราประมาณ ๑๐ ข้อด้วยกัน ในส่วนของเขื่อนใหม่ควรสำรวจรอยเลื่อนที่มีพลังตั้งแต่ขั้นออกแบบเลยเพื่อสร้างความมั่นใจ ส่วนในเรื่องของเขื่อนใหม่ควรจะมีความร่วมมือกันระหว่างก่อสร้างกับปลอดภัยเขื่อน บำรุงรักษากับปลอดภัยเขื่อนเลย ทำให้ไปพร้อมกันเลยจะทำให้เราเห็นภาพไปพร้อมกันตั้งแต่แรก ส่วนเขื่อนเก่าท่านก็แนะนำว่าเราควรจะใช้ผู้เชี่ยวชาญจริงๆมาประเมิน ในบางครั้งอาจต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศด้วยเข้าไป ในบางเขื่อนเราต้องยอมรับว่าความรู้เรายังไม่เพียงพอ ท่านก็แนะนำว่าน่าเป็นสิ่งที่จำเป็นแต่เราต้องการเครื่องมือ แต่เมื่อมันพัฒนาได้เข้าเราก็ควรไปเพิ่มประสิทธิภาพเขื่อนเก่าโดยการกักเก็บกักน้ำเพิ่มขึ้นแต่ต้องมั่นใจว่ามันแข็งแรง แล้วก็เรื่องของ dam break ถ้าเกิดเกิดเหตุการณ์ขึ้นจริงๆ จุดที่จะอพยพตอนไหน ยังไงควรจะทำ เป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยเพิ่มความมั่นใจ แล้วท่านก็เป็นห่วงเรื่องเขื่อนที่เราถ่ายโอนภารกิจไปให้ อบต. อันนี้ก็ต้องแก้กันไปในเรื่องกฎหมาย การบำรุงรักษาเรื่องจากเราถูกลดอัตรากำลังจำเป็นต้องOutsource กันหรือยัง อีกอันคือเราต้องไปร่วมมือกับหน่วยงานท้องถิ่นในพื้นที่ ต้องไปคุยให้เขามั่นใจก่อนว่าเขื่อนเราแข็งแรง อีกอันหนึ่งก็คือ NGO ของชลประทาน

เกิดชัย ธีรวัฒน์กุล ผู้อำนวยการสำนักงานชลประทานที่ ๙ (ภาคตะวันออก) : ในเรื่องของการเพิ่มความจุคือ บางครั้งมันอาจจะมีปัญหาในเรื่องของปริมาณความจุที่เกินจากที่ศึกษาไว้เดิม เช่นปริมาณที่เราศึกษาไว้ครั้งแรก ๙๘ ล้าน เพิ่มความจุ ๑๔๐ ล้าน มันก็ต้องกลับไปคิดใหม่เรื่องของผลกระทบ

ส่วนพวกเขื่อนขนาดเล็กที่เราถ่ายโอนไปแล้ว ก็มีเรื่องที่กรมชลประทานเคยสั่งการให้ทุกสำนักฯเข้าไปสำรวจที่ถ่ายโอนไปแล้ว เนื่องจากได้รับเสียงสะท้อนจากเกษตรกร ในเรื่องของความเสียหายที่เกิดขึ้นแล้วทางท้องถิ่นไม่ทำการซ่อมแซม กับอีกประเด็นหนึ่งคือเรื่องที่เราจะทำแหล่งน้ำชุมชนไว้ไม่ได้ทำระบบ ก็อยากให้ทางชลประทานเข้าไปซ่อมแซมพร้อมทำระบบกระจายน้ำออกจากแหล่งน้ำที่ทำไว้ เกษตรกรที่อยู่บริเวณนี้จะได้ใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำที่เราทำไว้ ทางสำนักฯต่างๆก็สำรวจและแจ้งไปเรียบร้อย พอไปเข้าที่ประชุมท้องถิ่นก็บอก

ว่าทำเองก็ได้ ในส่วนของข้อมูลทั้งหมดที่เราไปสำรวจไว้แล้วท้องถิ่นจะทำเอง ผมก็คิดว่าถ้าคนที่เป็นคนคิดว่าจะทำอย่างไร แล้วให้อีกคนทำไม่ทราบว่าจะเหมือนกันกับคนที่คิดไว้หรือไม่ ถ้าเกิดเขาทำได้ทำไม่ได้คิดที่จะทำตั้งแต่แรกก็เข้าไปสำรวจและซ่อมเองเลย ภาพสะท้อนของเกษตรกรทั้งหมดว่าทำไมท้องถิ่นไม่ดูแล จริงอยู่ว่าชลประทานเป็นพี่เลี้ยงแต่ต้องเกิดจากการร้องขอแต่ไม่เคยร้องขอปล่อยให้ข้าราชการโสมทั้งประเทศ รมต.คนเดิมจะขอมติกรมให้กรมชลกลับเข้าไปซ่อมแต่ท้องถิ่นยืนยันจะทำเอง

การออกแบบการคำนวณจะเผื่อไว้ ๒.๕ แต่เรื่องของการก่อสร้างอาจไม่เป็นตามหลักวิชาการในห้องแล็บสักเท่าไรในการบวกลบ คูณ หาร เนื่องจากไม่สามารถทำแบบนั้นได้ ส่วนเรื่องของการติดตามเผื่อระวางเชื่อมกรมชลประทานพยายามหางบประมาณ ก็ของบประมาณจากกองทุนหมุนเวียนไปซื้อเครื่องมือซึ่งสามารถตรวจเช็คได้ดินในทุกเขื่อน ซึ่งทดลองหาภาพประกอบก็มีการเช็คไป ๒ เขื่อนแล้ว แต่พอเช็คเสร็จมีเครื่องมือใหม่ออกมาอีกแล้วก็ต้องไปหาซื้อใหม่อีกเพราะเครื่องมือตัวเดิม Interval มันมากอ่านค่าไม่ชัดเจนเลยมีเครื่องมือตัวใหม่ออกมา แสดง ๓ แกนต้องหาซื้อใหม่แล้วจะดำเนินการต่อไป

สุทธิศักดิ์ ศรีสัมพันธ์ : ที่ผมเรียนว่ามีกรณีเช็คเขื่อนกรมชลฯ ประมาณ ๗๕ เขื่อน เป็นการเช็คบนกระดาดขบโน้ตะมันก็ขึ้นกับการบำรุงรักษาและการใช้งาน และจริงๆแล้วก่อสร้างก็มีปัญหาจริงๆ และบางปัญหาก็แก้ไม่ตก ซึ่งพวกนี้ก็ต้องรีบลงไปดำเนินการ

ประเด็นที่ ๔ : อนาคตกรมชลประทาน จะเป็นเช่นไร? ถ้าต้องการให้การพัฒนาแหล่งน้ำและการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ สามารถเดินไปด้วยกันได้ ท่านผู้ตรวจกรมป่าไม้อยากให้กรมชลประทานทำอย่างไร?

พรมงคล ชิตชอบ : นอกจากเรื่องความมั่นใจของราษฎรที่มีต่อเขื่อนของเราแล้วอีกปัจจัยที่เป็นข้อจำกัดเหมือนกัน เมื่อมันมีการพัฒนาแล้วมันก็ต้องไปเกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติอีกชนิดหนึ่งก็คือป่าไม้ ซึ่งมันก็ต้องไปคู่กัน คำถามต่อไปขอถามผู้ตรวจราชการกรมป่าไม้ ถ้าต้องการให้การพัฒนาแหล่งน้ำและการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ สามารถเดินไปด้วยกันได้ท่านอยากให้กรมชลประทานทำอย่างไร?

อำนาจพร ชลดำรงกุล : มีป่าก็จะมีน้ำ และก็มีชีวิต ถ้าไม่มีป่าก็ไม่มีน้ำไม่มีชีวิต นี่คือจุดสำคัญระบบนิเวศของโลกเราเป็นแบบนี้ ในเรื่องของ พรบ.ที่ดูแลที่ดินป่าไม้และการที่เราจะอนุญาตให้ใช้ที่ดินป่าไม้ ก็มีกฎหมายหลักๆ ที่ใช้อยู่ประมาณ ๔-๕ ตัวก็จะมีเรื่องของ พรบ. ๒๔๘๔ พรบ.อุทยานแห่งชาติ ๒๕๐๔ พรบ.ป่าสงวน ๒๕๐๗ ที่ใช้กันบ่อยๆ นอกนั้นก็จะมี พรบ.คุ้มครองสัตว์ป่า ๒๕๓๕ พรบ.สวนป่า ๒๕๓๕ ในส่วนการอนุญาตทั่วไปเดิม พรบ.ป่าสงวน ให้คำนิยามจำกัดความคำว่าป่าไว้กว้างมาก ป่าหมายความว่าที่ดินรวมถึงภูเขา ห้วย หนอง คลอง บึง บาง ลำน้ำ ทะเลสาบ เกาะ และที่ชายทะเลที่บุคคลยังไม่ได้มาตามกฎหมาย ถ้าจะทำอะไรในพื้นที่ที่กล่าวมา

คือพื้นที่ป่าต้องขออนุญาต จริงๆแล้วหมาย พรบ.ป่าสงวนแห่งชาติแรงกว่า พรบ.อุทยานแห่งชาติ อยากรู้ ประชาชนเข้าใจว่าการที่จะทำผิกระเบียบ ที่ คสช.ให้มาใหม่นั้นบทลงโทษแรงกว่าของอุทยาน และรักษาพันธุ์ สัตว์ป่า ก็มีวิธีที่สามารถดำเนินการได้ไม่ผิดกฎหมาย ในส่วนของการจำแนกที่ดินป่าไม้ เราจำแนกออกเป็น ๓ ส่วนใหญ่ๆ จะเป็นพวกป่าอนุรักษ์ จะเป็นป่าที่กำหนดไว้ตามกฎหมายแล้วมติ ครม. ซึ่งเขตอุทยาน เขตรักษาพันธุ์ สัตว์ป่าหรือว่าแหล่งต้นน้ำ แล้วก็ป่าชายเลน นอกจากนั้นก็จะมีป่าอนุรักษ์โซน C นิยามหรือคำพูดมันไม่ตรงกับ กรมอุทยานเอง กรมชลประทานที่มาพูดวันนี้ว่าเกี่ยวเนื่องกันอย่างไรแล้วก็มาประสานวันนี้ ในส่วนกรมป่าไม้จะ ดูแลเรื่องป่าเศรษฐกิจโซน E แล้วก็จะมีเรื่องของการเกษตรก็คือป่าโซน E เช่นกัน ในระเบียบกฎหมายถ้าท่าน จะต้องการไปสร้างอ่างเก็บน้ำ ตามระเบียบในเขตอุทยานแห่งชาติ หรือเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ข้อจำกัดที่สำคัญ ท่านต้องทำให้ขั้นตอนนี้ได้ไปเพิกถอนพื้นที่ที่อยู่ในเขตอุทยานและรักษาพันธุ์สัตว์ป่าก่อน เมื่อเพิกถอนแล้วท่าน ค่อยไปขออนุญาตป่าสงวนแห่งชาติ ของกรมป่าไม้ ขั้นตอนแรกถ้าท่านต้องใช้พื้นที่อุทยานต้องไปขออนุญาต อุทยาน เขาก็จะมีเสนอเรื่องต่างๆเข้ามาในสำนักงานอุทยานที่ดูแลในพื้นที่เข้ามายังทางกรมอุทยาน ซึ่งจะมี คณะกรรมการพิจารณาว่าพื้นที่ที่ท่านจะขออนุญาตเหมาะสมที่จะเพิกถอนไหม ถ้าเห็นว่าเหมาะสมท่านก็เสนอ ไปยัง ครม. เพราะฉะนั้นในช่วงนี้ถ้าท่านอยากจะแก้ไขกฎระเบียบหรืออะไร คิดว่ารัฐบาลชุดนี้มองเห็น ความสำคัญก็จะอนุญาตยินยอม

ขอย้อนไปเรื่องนิยามป่านิดหนึ่ง ทางกรมป่าไม้ได้มีการประชุมเพื่อที่จะแก้ไขกฎหมาย คำนิยามป่าเรา พยายามจะทำให้สอดคล้องกับปัจจุบัน ตามที่กฤษฎีกาให้มาตีความหมายคำว่าป่าใหม่จะมี ๓ หลักใหญ่ๆ อันแรก คือที่ราชพัสดุเราจะไม่ตีความหมายว่าป่า อันที่สอง ที่ที่มีกฎหมายที่ดินรองรับ อันที่สาม เรื่องของคำว่าแม่น้ำ เนื่องจากว่าแม่น้ำมีหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การดูแลรักษาจะมาขออนุญาตเราซึ่งไม่ขอท่านก็ดูดี ถ้ากรมชลทำ ถูกขั้นตอนแล้วในการอนุญาตทั้งหมด อำนาจก็อยู่ที่รัฐมนตรีกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแล้วก็ เสนอผ่านอธิบดีกรมป่าไม้ก็เสนอท่านปลัดเห็นชอบผ่านรัฐมนตรี ส่วนของพื้นที่ ๒๐ ไร่หรือ การลงทุนเกิน ๒๐๐ ล้าน ต้องทำ EIA ซึ่งต้องไปที่ สผ. ถ้าท่านจะดำเนินการในพื้นที่แห่งใดขอให้ดูว่าประสานโดยตรงกับตัวแทน กระทรวงทรัพยากรฯในจังหวัด หรือให้สอบถามทาง สผ. โดยตรงเพื่อให้คณะกรรมการผู้ชำนาญการพิจารณาจะ ได้เร็วขึ้น หากติดขัดตรงไหนกรมป่าไม้ก็ยินดี สรุปว่าในการพัฒนาครั้งนี้ ทางกรมป่าไม้ กรมชลประทาน และ ทุกๆกรม ถ้าการที่จะพัฒนาอะไรก็ตาม พัฒนาแล้วเพื่อความต้องการของคนปัจจุบันแต่ไม่ไปกระทบมากกับคน ในอนาคต และที่สำคัญกิจกรรมที่จะดำเนินการแต่ละกิจกรรมให้สอดคล้องกับกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ ในแต่ละ ฤดูกาล สถานที่ ภูมิสังคม การพัฒนาก็จะลีนไหลการที่มีเครือข่าย หรือว่าการสื่อสารก็จะประสบความสำเร็จ แม้กระทั่งการปกครองส่วนท้องถิ่นที่เหมือนกันที่เข้ามามีส่วนร่วม ถ้าเราสามารถสื่อสารเข้าไปให้เขาได้ คิดว่าการ พัฒนาและการอนุรักษ์ต้องไปด้วยกันได้แน่นอน

พรมงคล ชิตชอบ : ท่านก็จะเริ่มจากว่ามีป่า มีน้ำ มีชีวิต และท่านก็ให้ว่ามีกฎหมายที่เกี่ยวข้องประมาณ ๔-๕ กฎหมาย ท่านก็เน้นว่าถ้ามีการปฏิบัติตามขั้นตอนมันก็สามารถที่จะเดินไปได้ ท่านก็ให้ความรู้เราว่ากฎหมายป่าสงวนแห่งชาติแรงกว่าอุทยานและรักษาพันธุ์สัตว์ป่าด้วยซ้ำ ซึ่งเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าและอุทยานถ้าเราจะไปทำในพื้นที่เหล่านี้ท่านแนะนำว่าขั้นตอนแรกเราจะต้องดำเนินการให้ได้มาซึ่งการเพิกถอนเขตอุทยานและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าก่อน แล้วเมื่อมีการพิจารณาเห็นว่ามีความเหมาะสมว่าควรที่จะเพิกถอนนำเข้า กรม. เมื่อ กรม. เห็นชอบแล้วจะมาดำเนินการในขั้นตอนขออนุญาตป่าสงวน มีการแก้ไขความก้าวหน้าเรื่องกฎระเบียบป่าไม้เช่นจะนำสิ่งที่ไม่เกี่ยวกับป่า เช่นที่ราชพัสดุ ที่มีกฎหมายรองรับหรือว่าแม่น้ำออกจาก พรบ. ที่เกี่ยวกับป่า สุดท้ายท่านฝากไว้ ๒ ประเด็น คือถ้าโครงการใดมันเข้าข่ายที่ต้องศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม การที่จะดำเนินการขั้นตอนให้ถูกต้อง ถ้าไม่มั่นใจก็ให้ประสานกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด ประสาน สผ.เพื่อให้ทราบขั้นตอนที่ชัดเจน แล้วสุดท้ายท่านก็บอกว่าการพัฒนาใดๆก็ตามที่เป็นความต้องการของคนปัจจุบันและไม่กระทบกับคนในอนาคตมาก และสอดคล้องกับประชาชนและความต้องการในพื้นที่โดยเรามีการสื่อสารให้เข้าใจ การพัฒนานั้นก็น่าจะเป็นไปได้

สุทธิศักดิ์ ศรีสัมพันธ์ : ในภาคเหนือส่วนใหญ่เราจะมีปัญหาในเรื่องตะกอนที่ไหลลงมาในอ่าง ซึ่งท่านก็รู้อยู่แล้วว่าตะกอนเป็นตัวควบคุมอายุของเขื่อน เราก็จะมีฝ่ายตัดตะกอนทำหน้าที่ลดตะกอนลดความเร็วน้ำและในที่สุดก็ลดการกัดเซาะแต่ส่วนใหญ่ฝ่ายตัดตะกอนที่ถูกตัดตามหลักวิชาการก็เป็นฝ่ายคอนกรีต ผมไม่แน่ใจว่าถ้าเราจะขออนุติทำโครงการนี้เราจะไปขอใช้พื้นที่อย่างไร เพราะว่ามันเป็นจุดๆตามแนว ต้องเรียนว่าฝ่ายตัดตะกอนในทางอีกมุมหนึ่งมีประโยชน์มากในการพัฒนาป่าไม้ และความชุ่มชื้น ผมขอเรียนถามในเรื่องของกฎหมายครับ

อำนวยการ ชลดำรงกุล : โดยปกติแล้วฝ่ายที่เป็นคอนกรีตจะเป็นการเปลี่ยนแปลงภูมิประเทศ แต่ถ้าเป็นฝ่ายที่ชาวบ้านสร้างกันตามวัสดูธรรมชาติ ไม่ต้องขอและเป็นประโยชน์ได้เหมือนกัน ในส่วนการทำฝ่ายก็มีกฎระเบียบที่ต้องขอผ่าน เพราะว่าเป็นการสร้างในป่าสงวนถือว่าอยู่ในเขตอุทยาน แต่ว่าไม่เป็นการใช้พื้นที่ที่เกินกำหนดของกฎหมายให้ไว้ สามารถดำเนินการได้ แต่ในทางปฏิบัติแล้วไม่ควรลงไปทำฝ่ายคอนกรีต ให้เราใช้เป็นฝ่ายชั่วคราวจากวัสดูธรรมชาติแทนจัดให้เป็นช่วงๆ จากการวิจัยแล้วถือว่าได้ผลดีกว่าฝ่ายคอนกรีตด้วยซ้ำ เพราะถ้าเราไปกันโดยตรงด้วยฝ่ายถาวรจะเกิดน้ำไหลด้านข้าง แต่ถ้าฝ่ายภูมิปัญญาน้ำจะไหลผ่านตัวฝ่ายได้ก็ขอตอบได้ว่ามีกฎระเบียบที่สามารถดำเนินการได้แต่ต้องมาดูว่าวงเงินและสถานที่ ว่าที่ทำอยู่ในเขตป่า ๑ , ๒ หรือเปล่าถ้าเป็น ๓ , ๔ , ๕ อนุญาตให้ตามระเบียบ

สามารถ วงฉายา : ในพื้นที่ของผมแม่น้ำยม อย่างที่ท่าทุกปีคือจะให้เกษตรกรกลับกระสอบทรายในแม่น้ำยม หน้าแล้งมีน้ำนิดเดียว กันเพื่อทดน้ำให้เครื่องสูบน้ำสูงขึ้นได้ สูบจากระบบชลประทานของเราได้ จะต้องขออนุญาตไหมครับ

อำนวยการ ชลดำรงกุล : คือพื้นที่ที่เป็นสาธารณะ ลำธาร หรือแม่น้ำ ถ้ามีการไปเปลี่ยนแปลงเส้นทางน้ำ ท่านก็ต้องขออนุญาตค่ะ หากหน่วยงานเราเป็นลักษณะของความร่วมมือกันก็ได้ค่ะ อย่างที่เขาไปทำฝายกันมีเยอะค่ะ เราก็ถือว่าประโยชน์ของชาติค่ะ แต่ถ้าเป็นโครงการที่มีเงินงบประมาณมาเกี่ยวข้องต้องมีการตรวจสอบจาก สตง. คือต้องป้องกันไว้ก่อน เพราะมีบางโครงการที่ทำผิดในพื้นที่ที่ผิดกฎหมาย สตง. จะเรียกเงินคืนค่ะ

ดาวลอย เมียงเมียง ประธานบริหารการจัดการน้ำทุ่งทะเลหลวง จ.สุโขทัย : จากคำถามสักครู่นี้ ทะเลหลวงที่ผมบริหารจัดการอยู่ก็รับน้ำจากยมฝั่งขวา ท่านวิทยากรแรกๆบอกว่าชลประทานคือเป้าหมาย ณ ตอนนั้น ความรู้สึกของประชาชนไม่ใช่ชลประทานครับแต่เป็นป่าไม้ครับ คือเป้าหมาย เพราะนายกรัฐมนตรีย่านได้กล่าวว่า ต้นน้ำอยู่ที่ไหนก็คืออยู่ที่ป่า เพราะฉะนั้นคนไทยทุกคนย่อมรู้ว่า ต้นเหตุความวิกฤตของน้ำเกิดจากป่า ผมอยากจะทราบว่า ในกรณีที่ป่าไม้หรือต้นน้ำในประเทศไทยที่ลดน้อยถอยลง หรือบางทีเกือบจะไม่มี กรม ป่าไม้ที่แนวความคิดที่จะทวงคืนพื้นที่ตรงนั้นให้กลับมาเป็นป่าที่อุดมสมบูรณ์ได้อย่างไร

อำนวยการ ชลดำรงกุล : ในส่วนของเขาหัวล้าน ทางกรมป่าไม้ก็มีมาตรการทวงคืนผืนป่า และบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มข้นตามนโยบาย คสช. ซึ่งในขณะนี้เราได้ยึดคืนผืนมาได้เยอะ แต่การที่ประสบความสำเร็จได้ คือ ต้องได้รับความร่วมมือร่วมใจจากประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ เราใช้นโยบายการมีส่วนร่วม เนื่องจากไม่มีใครรู้จักป่านั้นได้ดีกว่าประชาชน และเขาทราบดีว่าใครคือคนที่ตัดไม้ ใครคือคนที่เผาป่า เพราะฉะนั้นหากเราได้เขามาเป็นพวก การที่เราจะรักษาป่าไม้คิดว่ายั่งยืน และนโยบายของกรมป่าไม้ตอนนี้คือ เรานำเรื่องของป่าชุมชน เราให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลรักษาป่า และขณะนี้เราสามารถดูแลผืนป่าได้ถึง ๓ ล้านกว่าไร่ โดยประชาชนที่เข้ามาอยู่เป็นแนวร่วมกับเราแล้วไม่มีใครที่จะไม่ได้ประโยชน์ คือ WIN-WIN ประชาชนเองก็ได้เข้ามาดูแลรักษาป่าก็ต้องสามารถใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนได้ในระดับหนึ่ง กล่าวคือ เขาเข้าไปเอาผลผลิตจากป่ามาสักตะกร้าหนึ่งกลับมากินที่บ้าน เราก็ไม่เข้าไปทำอะไรกับเขา แต่ถ้าเขาเอารถยนต์เข้าไปขนออกมา คือ โดนปรับ ในส่วนผืนป่าหมดไป อย่างเช่นที่น่าน ส่วนใหญ่ก็เป็นพื้นที่การทำเกษตร ไม่ว่าจะเป็นข้าวโพด หรือกะหล่ำปลี ทรายไต่ก็ตามหากรัฐบาลต้องการส่งเสริมอาชีพให้กับประชาชนในเรื่องของเกษตรกรรม ก็ต้องหาพื้นที่ที่เหมาะสมมาปลูกข้างล่าง ไม่ใช่ไปบุกรุกป่าเขาซึ่งไม่มีน้ำ อีกอย่างหนึ่งเราไม่ได้มาพูดเรื่องกฎหมายว่าเป็นการห้าม แต่เรามาหาทางออกร่วมกันว่าหากท่านจะพัฒนาที่เป็นโครงการเร่งด่วนหรือเป็นโครงการพระราชดำริ หรือโครงการเกี่ยวกับความมั่นคง ก็มีมติกรมเมื่อวันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๒๘ ที่ผ่านมา สามารถผ่อนผันโดยที่เข้าไปดำเนินงานได้พลางก่อนแล้วค่อยขออนุญาตทีหลังได้ ที่ถามมากรมป่าไม้ยังดูแลให้ประชาชนเต็มที

ปัญญา โตกทอง แพรกหนามแดง จ.สมุทรสงคราม : จากปัญหาที่ฟังมา ผมอยากทราบว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้ง ๙ กระทรวง ทั้งหมด ๒๒ กรม ซึ่งไม่มีใครเป็นเจ้าของ ผมมองว่าที่เกี่ยวข้องกับน้ำ น่าจะเป็นชลประทานที่เป็นหัวหลักใหญ่ นอกจากนี้สำนักงานการมีส่วนร่วมของกรมชลประทาน นอกจากสร้างการมีส่วนร่วมให้กับประชาชนแล้ว ควรจะมีการสร้างการมีส่วนร่วมให้กับหน่วยงานภาคีภาครัฐด้วย เพราะว่าเรื่องที่เกี่ยวข้องกับน้ำมีเยอะแล้ว แต่ทำงานกันคนละทิศละทาง กรมชลประทานเป็นเจ้าของใหญ่แล้วหาพันธมิตรมาร่วมกันแก้ไขปัญหา ต้องมองปัญหาเป็นศัตรูอย่ามองคนเป็นศัตรู ควรสร้างความเข้าใจ สร้างการเรียนรู้ให้แก่บุคลากรในหน่วยงานก่อนไม่ใช่อบรมแต่ชาวบ้าน ถ้าเราสร้างการเรียนรู้เราจะรู้ปัญหาและทางแก้ไขได้ ต้องยอมรับความจริงว่าน้ำไม่มีเกิดภาวะฝนแล้ง แต่เราต้องรู้ก่อนทางวิชาการด้วยเพื่อให้อุตสาหกรรมกันไปทำโดยความไม่มีก็เกิดความเสียหาย ส่วนในภาคเกษตรเองต้องปรับเป็นเกษตรประณีต ถ้ามัวที่มีพื้นที่เพิ่มขึ้นๆ ป่าไม้ลดลงเป็นเพราะใคร ก็เป็นเพราะนายทุน ผมคิดว่าไม่ใช่เกษตรกรรายย่อยที่จะสามารถบุกรุกป่าไม้จน เป็นเขาหัวล้านได้ ผมคิดว่ากรมชลประทานจะสามารถสร้างการมีส่วนร่วมของหน่วยงานภาคีภาครัฐได้ และน่าจะเสนอให้รัฐบาล ให้ความสำคัญตรงนี้ และสร้างการมีส่วนร่วมได้ ๒ ระดับ ทั้งระดับบนและระดับล่าง

ประเด็นที่ ๕ และ ๖ : อนาคตกรมชลประทาน จะเป็นเช่นไร? ถ้านโยบายภาครัฐเรื่องการลดอัตราค่าจ้างยังไม่เปลี่ยนแปลง และถ้าแผนการพัฒนาแหล่งน้ำถูกกำหนดให้ต้องมาจากภาคประชาชน กรมชลประทานจะอย่างไร ?

พรมงค ชิตชอบ : ข้อจำกัดของเราที่มีอยู่ ได้แก่ ประเด็นแรก คือเรื่องอัตราค่าจ้างลดลง อีกประเด็น คือเรื่องของกฎหมาย ที่มีการกำหนดไว้ว่า แผนพัฒนาแหล่งน้ำต้องมาจากภาคประชาชน วิทยากรคนต่อไป คือท่านรองอธิบดีกรมชลประทาน นายณรงค์ ลีลานนท์ จะมาในสองประเด็นคำถาม ประเด็นแรก ถ้านโยบายภาครัฐเรื่องการลดอัตราค่าจ้างยังไม่เปลี่ยนแปลง กรมชลประทานจะอย่างไร ประเด็นที่สอง ถ้าแผนการพัฒนาแหล่งน้ำถูกกำหนดให้ต้องมาจากภาคประชาชน กรมชลประทานจะอย่างไร

ณรงค์ ลีลานนท์ : เรื่องการลดอัตราค่าจ้างของภาครัฐไม่ได้เกี่ยวข้องกับส่วนรวมมากนัก เนื่องจากพื้นที่ชลประทานมี ๓๐ ล้านไร่ ซึ่งเราต้องบริหารหมดทั้ง ๓๐ ล้านไร่ มันจะเป็นพื้นที่ชลประทาน ซึ่งทุกวันนี้มันจะมีทั้งกลุ่มพื้นฐาน กลุ่มบริหาร สหกรณ์ และสมาคม โดยกลุ่มพื้นฐานมีถึง ๔๕,๐๐๐ กลุ่มโดยประมาณ กลุ่มบริหารก็ประมาณ ๓,๐๐๐กว่ากลุ่ม ในการบริหารจัดการ เราก็มองว่าการมีส่วนร่วม ซึ่งเดิมกับภาครัฐ กรมชลประทานมีข้าราชการผกผันแค่ ๑๔๙ ในอัตราค่าจ้าง และอีก ๑๐ ปีข้างหน้าจะหายไป ๒,๕๐๐ คน เพราะฉะนั้นรูปแบบพื้นที่ของชลประทานน่าจะเพิ่มขึ้นทุกปี ตามแผนน้ำไปอีก ปี ๒๕๕๘-๒๕๖๙ที่ผ่านกรม. พื้นที่ชลประทานจะเพิ่มอีก ๘ ล้าน ๗ แสนไร่ เพราะฉะนั้นจะเห็นว่า มันก็จะมีแต่เพิ่มขึ้น แต่ทำนองเดียวกัน จำนวนบุคลากรก็จะลดลง ซึ่งจะเกิดการสวนทางกัน ในการมีส่วนร่วม เริ่มต้นเราต้องมองถึงบริบทที่เปลี่ยนไปในปัจจุบัน ทั้งในเรื่องการ

บริหารจัดการน้ำ และการพัฒนาแหล่งน้ำ เราจำเป็นต้องคิดเปลี่ยน วิธีการบริหารจัดการน้ำซึ่งเรามีพื้นที่ แนวโน้ม และทิศทางเพิ่มขึ้น ในปัจจุบันในกรมได้ทำกลยุทธ์การมีส่วนร่วมขึ้นมา ผึกคนในกรมให้เป็นวิทยากร กระบวนการลงไปผึกประธานกลุ่มผู้ใช้น้ำ ประธาน JMC ให้ไปใช้เครื่องมือ “งานชลประทานท้องถิ่น” ขึ้นมาไป คัดเลือกผู้นำชุมชนสัก ๑๐ กว่าคนที่มีแววจะพูดคุยกับชาวบ้านได้ ในการบริหารจัดการน้ำ ถึงแม้เราจะมีกลุ่ม พื้นฐาน กลุ่มบริหารจัดการมากอยู่แล้ว แต่ก็คาดว่าสถานการณ์น้ำที่แล้งอย่างเช่นปีนี้ต้องขัดแย้งกันตลอด ซึ่งจากที่เรานำร่องในการใช้เครื่องมืองานชลประทานท้องถิ่นลงไป ประมาณ ๑๒ กลุ่มแล้ว โดยผึกวิทยากร กระบวนการ อย่างเช่น ประธาน JMC ลงไปเลือกชลประทานท้องถิ่น เพื่อลงไปชี้ปัญหาสาเหตุ แล้วก็คุยกันใน เรื่องปัญหาและแนวทางแก้ไขร่วมกัน ไม่ย้ายปัญหาไปให้เพื่อนก็จะทำให้ชาวบ้านพูดคุยกันเอง แบ่งน้ำกันใช้อย่าง เพียงพอภายใต้เงื่อนไขสภาวะที่มีอยู่อย่างจำกัด ปัจจุบันภายใต้วิกฤตเขาก็จะสามารถบริหารจัดการได้ ถ้าเรามี ปริมาณน้ำที่เหลือเพื่อ แล้วรู้จักประหยัดในการที่จะใช้น้ำน้อยลง ในส่วนของการพัฒนา แหล่งน้ำ มีหลายโครงการที่เปิดไปแล้ว แต่ไม่สามารถดำเนินการได้ เนื่องจากว่า เจอการคัดค้านจากรัฐบาลใน พื้นที่ ถึงแม้กรมป่าไม้จะอนุญาตแล้วก็ตาม ผมก็กลับมามองว่าการแก้ปัญหาของประเทศ การจัดทำแผน ยุทธศาสตร์ หรือกลยุทธ์ที่มากจะชี้ไปที่ปัญหาก่อน พอเรารู้ว่าปัญหาแต่ละลุ่มน้ำเป็นยังไง มีอะไร เราก็หาสาเหตุ พอเราทราบสาเหตุว่า น้ำมันขาดมันยังเกิน คนในลุ่มน้ำนี้ต้องการใช้น้ำในภาคส่วนเท่าไร มีเครื่องมืออะไรลงไป แล้วบ้าง มีอ่างมีฝายก็ตัว แล้วที่ภาครัฐจะทำลงไปทันทีคือ การยึดเยียดลงไปเลย แล้วก็ได้แผนขึ้นมาฉบับหนึ่ง ซึ่งเป็นแผนที่ร่วมมือจากทุกภาคส่วนน้อยมาก ปัจจุบันถึงได้เกิดปัญหาระยะยาว และเราไม่สามารถทำตามแผนได้ เลย ถึงทำได้ก็ไม่มีโครงการไหนที่เป็นไปตามแผนที่วางไว้ได้เลย เพราะฉะนั้นสิ่งที่แก้ไขตอบโจทย์ตามแผนที่จะ สร้างโครงการเหล่านี้ลงไป โจทย์ก็ไม่ได้รับการแก้ไข ผลประโยชน์จากโครงการก็ไม่ได้รับกลับมา

ถ้าเราเริ่มจากการมีส่วนร่วมของประชาชนก่อนทุกกระบวนการ ตั้งแต่เริ่มศึกษา ใช้เครื่องมือ “งาน ชลประทานท้องถิ่น” ว่ามีปัญหาเรื่องน้ำอะไรบ้าง เกิดจากอะไร แล้วนำมาวิเคราะห์เป็นยุทธศาสตร์ แผนงาน โครงการต่อไป จากการทำหลายโครงการ ชาวบ้านก็มาคุยกันคิดว่าเพื่อลูกหลานเพื่ออนาคตเขาอยากได้ อะไร ถ้าเราเอาเขื่อนไปให้ก่อน จะเห็นได้ว่าชาวบ้านที่จะเสียผลประโยชน์เขาจะไม่เอา เพราะกลัวเสียประโยชน์ เพราะฉะนั้นสิ่งที่เกิด มันต้องมีการพูดคุยกัน เมื่อพูดคุยแล้ว ชาวบ้านก็ต้องเข้าใจว่ากลุ่มที่ได้ประโยชน์จะต้อง ไปช่วยกลุ่มที่เสียประโยชน์ เพื่อให้วิถีชีวิตอยู่ร่วมกันได้เหมือนเดิม ให้เขาคิดได้ว่าเขื่อนตัวนี้เขาได้มีส่วนร่วม คิดได้ว่าเป็นสิ่งที่เขาตัดสินใจที่จะมีเครื่องมือตัวนี้เพื่อแก้ไขปัญหา เพราะฉะนั้นการพัฒนาแหล่งน้ำ ที่เริ่มต้นจาก การศึกษา ก็ให้ชาวบ้านมาดูว่า เป็นยังไงจากปัญหา สาเหตุเจอแล้ว จะแก้กันยังไง จะใช้เครื่องมือก็ตัว การศึกษา ก็จะได้ชัดเจนไม่หลงทิศ ต่อไปเป็นขั้นตอนสำรวจออกแบบ ซึ่งเรามีโครงการนำร่อง เช่น ประตูระบายน้ำศรีสอง รัก ที่จังหวัดเลย ชาวบ้านออกแบบเป็นฝิตาโขนเอง หากการมีส่วนร่วมของประชาชนในขั้นตอนการศึกษาแล้ว ในขั้นตอนก่อสร้างก็จะไม่มีการต่อต้านและการบริหารจัดการเกิดความยั่งยืน โครงการที่ได้รับงบประมาณไปแล้วก่อสร้าง ไม่ได้ภาครัฐจะเสียงบที่กันไว้แล้วปีๆหนึ่งหลายพันล้าน หากใช้การมีส่วนร่วมโครงการก็จะเกิดขึ้น กรมจะ แก้ปัญหาได้ในระยะยาวได้คำตอบแทนทางเศรษฐกิจของประเทศในภาพรวมด้วย หลักการมีอยู่ว่าถ้าเรา สร้างใหม่ไม่ได้ก็ต้องใช้ที่มีอยู่ให้น้อยลงก็กำไร สิ่งเหล่านี้จะเกิดได้ต้องเกิดเป็นระบบ มีการเตรียมการ

มีองค์ความรู้ที่จะถ่ายทอด มีความเข้าใจทุกภาคส่วนเห็นด้วย การที่กรมชลประทานจะปรับทิศทางการบริหารจัดการน้ำ และการพัฒนาแหล่งน้ำด้วยการมีส่วนร่วมจะเป็นประโยชน์ระยะยาวต่อไป

ประเด็นที่ ๗ : อนาคตกรมชลประทาน จะเป็นเช่นไร? ถ้าต้องการให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกับภาครัฐให้มากขึ้น ท่านอยากให้กรมชลประทานทำอย่างไร

พรหมงคล ชิดชอบ : ในเมื่ออัตรากำลังลดลง ก็อาศัยราษฎรหรือประชาชนเข้ามาช่วยเรา ในเรื่องของการบริหารจัดการ ก็นำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง ส่วนเรื่องของการพัฒนาแหล่งน้ำ ก็จะนำราษฎรเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นตอนการวางแผน ถึงการสำรวจออกแบบเลย เพื่อที่จะได้เข้าใจกันตั้งแต่ต้น และเดินไปพร้อมๆกันต่อไปเป็นวิทยากรหลัก คือ คุณสามารถ วงศ์ฉายา รองประธานคณะกรรมการจัดการชลประทานฝ่ายแม่ยม (JMC) ท่านจะมาในคำถามที่ว่า ถ้าต้องการให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกับภาครัฐให้มากขึ้น ท่านอยากให้กรมชลประทานทำอย่างไร

สามารถ วงศ์ฉายา : ในส่วนของการมีส่วนร่วมของกรมชลประทาน ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอยู่แล้ว เพราะผลประโยชน์ที่ภาคประชาชนได้รับจากกรมชลประทานก็คือ การได้รับน้ำ ม่าว่าจะเป็นภาคอุตสาหกรรมหรือภาคเกษตรกรรม ผลประโยชน์ของเราคือตัวเดียวกัน ก็คือ การได้รับน้ำ ที่ร้ายไปกว่านั้นคือ การได้รับน้ำแบบฟรีๆ มีคนจัดสรรให้เบ็ดเสร็จ แต่การที่จะให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกับชลประทาน ก็ต้องให้บุคลากรของชลประทานเดินไปในทิศทางเดียวกันก่อน และที่อยากให้ประชาชนมาร่วมในเรื่องอะไร แก้ปัญหาเรื่องอะไร ซึ่งบุคลากรของชลประทาน ไม่ใช่แค่ผู้บริหารแต่ลงไปจนกระทั่งโซนแมน หรือแม้แต่อาสาสมัครชลประทานส่วนในเรื่องของเครื่องมือชลประทาน ผมว่า ชุมชน ประชาชน หรืออาสาสมัครชลประทาน ก็เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการน้ำของชลประทานอย่างดีเช่นเดียวกัน เราสามารถบริหารจัดการเขาได้ แล้วเครื่องมือพวกนี้เป็นเครื่องมือที่เคยสร้างปัญหาให้เรา ประชาชนเป็นคนใช้น้ำเพราะฉะนั้นประชาชนต้องเป็นผู้ที่รู้จักปัญหาเป็นอย่างดี ว่าปัญหาเกิดที่ไหน ที่บอกว่าให้ประชาชนเข้ามานำเสนอปัญหาและเสนอการแก้ปัญหาด้วยนั่นคือการมีส่วนร่วม อาจถูกต้องหรือไม่ถูกต้องก็ได้ ต่อไปคือ การทำเวทีของประชาชนร่วมกับกรมชลประทาน การบรรยาย ชปท.เมื่อวานซึ่งเป็นเวทีเล็ก ได้ปัญหาระดับคลองส่งน้ำทุกคลองแล้วนำมาเสนอในเวทีใหญ่ระดับจังหวัดหรือ JMC แล้วร่วมกันแก้ปัญหาจะลดลงไปมากเลย

ในภาคการเกษตร จากการที่เราใช้น้ำที่เพียงพอกับทุกคนทำได้ยาก แต่ทำไมเราไม่ปลูกพืชให้เพียงพอ กับน้ำได้ไหม เราพูดแต่จะหาแหล่งน้ำใหม่ แน่แน่นอนว่าภาคอุตสาหกรรมมันพลิกไม่ได้ เช่น โรงแรม การใช้น้ำก็คือการใช้น้ำ แต่อย่างเกษตรกรคือ ตอนนี้อยู่ปลูกข้าวต้องใช้น้ำเยอะ ปลูกพืชอย่างอื่นได้ไหม เพราะฉะนั้นในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีอยู่หลายกรมซึ่งทำงานค้ำกันอยู่ ณ ปัจจุบัน ยกตัวอย่างเช่น ในหน้าฝนมีปริมาณน้ำ ๑,๐๐๐ ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที พอถึงหน้าแล้งเหลือเพียง ๑ ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที แต่กรมส่งเสริมไปสนับสนุนการปลูกข้าวนาปรัง ท่านคิดว่าหากผมเป็นเกษตรกรผมควรจะร้องไห้ไหม จริงครับที่ช่วงนั้นข้าวอาจจะแพง โดย

วิธีการกระทำอาจจะหรุ ปลุกข้าวได้ ขยายข้าวแพง ได้เงินเยอะ แต่ปัจจัยในการผลิตข้าวที่สำคัญก็คือน้ำ ในส่วนของเกษตรกรสามารถพลิกแพลงได้ แต่ในส่วนของอุตสาหกรรม น้ำก็คือ น้ำ ซึ่งลิสต์ความสำคัญในการใช้น้ำของเกษตรกรอยู่เป็นอันดับ ๔-๕ รองลงมาจากอุตสาหกรรม อีกข้อหนึ่ง คืออยากให้ชลประทานประสานกับส่วนราชการส่วนอื่นในเรื่องของการบริหารจัดการน้ำ อย่างเช่น ชลประทานจังหวัดแพร่ เราจะมีการประสานกับฝ่ายปกครองกับทางผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วผู้ว่าราชการจังหวัดท่านก็มอบอำนาจให้ท่านนายอำเภอ เพื่อที่จะเข้ามาบริหารจัดการเรื่องกฎกติกาในการใช้น้ำ เรื่องระเบียบการใช้น้ำ หากให้เกษตรกรเข้าไปคุยกันเอง ก็คงตีกันตาย คนที่เกษตรกรหรือชาวบ้านเขาฟังอย่างดีก็คือ เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง ซึ่งดูแลทุกข์และสุขของพี่น้องประชาชนอยู่แล้ว ท่านต้องประสานกับ อปท. ทั้งเรื่องสูบน้ำของชลประทานมี แต่มันไม่มี ซึ่ง อปท.ก็คือตัวเต็มเต็มตรงนั้น ผู้ที่ได้ประโยชน์ก็คือ ประชาชน อีกข้อหนึ่ง ที่ประชาชนอยากมีส่วนร่วมก็คือ การส่งข้อมูลข่าวสารของกรมชลประทาน เกี่ยวกับข้อมูลน้ำ เพื่อเป็นข้อมูลในการตัดสินใจของเกษตรกรในการเพาะปลูก หรือในการดำเนินชีวิต และเพื่อที่จะเป็นข้อมูลในการตัดสินใจของส่วนอุตสาหกรรมที่จะใช้น้ำในพื้นที่ตรงนั้น การส่ง SMS แจ้งเตือน วันละ ๒ ครั้ง สำหรับในส่วนของเกษตรกร อาจเป็นจุดเริ่มต้นของการมีส่วนร่วมกับกรมชลประทาน ซึ่งปัญหาแต่ละพื้นที่อาจไม่เหมือนกัน มีการต่อยอดออกไปอีก แต่ที่สำคัญที่สุดคือ การเปิดเวทีให้ประชาชน การให้องค์ความรู้แก่ประชาชนให้คิดได้แบบชลประทานคิด

พรมงคล ชิดชอบ : ตัวชลประทานเองต้องมองบุคลากรของเราให้ไปในทิศทางเดียวกันก่อน แล้วประชาชนเป็นเครื่องมือในการบริหารการจัดการน้ำอย่างหนึ่ง ที่ควรใช้ เพื่อให้ทราบถึงสาเหตุปัญหา และมีแนวคิด มาแลกเปลี่ยนว่าถูกหรือผิด ควรเปิดโอกาสให้มีเวทีเล็กๆ และมีการเชื่อมโยงมาเวทีใหญ่ เพื่อนำผล ไปขยายผลต่อ ทุกวันนี้เรามองแต่การจัดหาให้เพียงพอ แต่เราลองเปลี่ยนมามองเรื่องของความต้องการ โดยมีการปรับใหม่ ปรับชนิดของพืช ปรับการใช้น้ำให้ลดลง และในส่วนของกระทรวงเกษตรฯ และหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมาคุยกัน ให้เกิดการบูรณาการ กรมชลประทานเองก็ควรมีการประสานกับหน่วยงานอื่นๆ เช่น กระทรวงมหาดไทย องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเป็นแนวร่วมในการช่วยกันแก้ปัญหา และข้อสำคัญก็คือ ข้อมูลข่าวสาร เช่น ข้อมูลน้ำ เป็นต้น เพื่อให้ประชาชนทราบ และนำไปประกอบตัดสินใจ และการเปิดเวทีให้ประชาชนได้มีโอกาสเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะการให้ความรู้ เพื่อให้เราก้าวไปข้างหน้าได้

สุทธิศักดิ์ ศรีลัมพ์ : ในเรื่องการเก็บค่าน้ำ ประเทศพม่าเองเก็บค่าน้ำที่ชลประทาน ส่วนคนที่อยู่ท้ายเขื่อน ซึ่งเคยเป็นพื้นที่น้ำท่วม แล้วนำเขื่อนมาสร้างเพื่อกันน้ำท่วมจะบวกค่าเขื่อนขึ้นไปอีก เมื่อความต้องการไม่พอ ผู้ผลิตไม่พอ แล้วความต้องการเยอะ ก็ต้องเกี่ยวเนื่องกับเรื่องราคา เป็นหลักเศรษฐศาสตร์ เมื่อเราเพิ่มแหล่งน้ำไม่ได้ ก็ต้องเพิ่มในเรื่องของการเก็บค่าน้ำ ซึ่งจะทำยังไงให้ไม่เดือดร้อนมาก สหกรณ์ผู้ใช้น้ำอาจจะมียุทธศาสตร์ในการซื้อน้ำ Individual ซื้อน้ำไม่ได้ การจัดการระบบผันน้ำเข้ามาเป็นระบบมอนิเตอร์ภาพใหญ่ได้ สุดท้ายอาจจะเป็นเรื่องที่ดีด้วยซ้ำไป ส่วนในเรื่องของการให้ความรู้ การคุยกันทั้งสองฝั่งเรื่องความรู้ที่ไม่เท่ากัน อาจทะเลาะกันได้ง่าย เป็น การยากที่ประชาชนจะไม่เข้าใจเทคนิค ๑๐๐ เปอร์เซนต์ แต่อย่างน้อยก็ควรรู้ เช่นเดียวกัน เป็นการยากที่

หน่วยงานราชการจะไปเข้าใจความรู้สึกของประชาชน ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ แต่อย่างน้อยก็ควรรู้ ในการให้ความรู้ที่เป็นข้อเท็จจริง ต้องถูกให้จากผู้รู้จากกรมชลประทานไม่ใช่ผู้ที่ถูกรับผิดชอบ ซึ่งผู้รับผิดชอบไม่รู้เรื่องแต่มีหน้าที่ที่ต้องตอบ พอดตอบไปชาวบ้านก็เข้าใจว่าเป็นกรมชลประทานพูด และผลเสียก็จะเกิดตามมาเรื่อยๆ

ธีระศักดิ์ ผดุงตั้งตระกูล : ในช่วงหน้าแล้งเราเคยไปช่วยชาวไร่อ้อยไปสูบน้ำจากแหล่งน้ำที่อยู่ใกล้ๆเอาน้ำมันไปให้ด้วย การที่จะช่วยต้องใช้ระบบ PTT หมด เมื่อเอกชนไปช่วยจะเร็วหากมีวอหน่วยงานรัฐ บางที่ชาวบ้านไม่มีงบประมาณ ข้อที่สอง โครงการต่างๆ หากในอนาคตชลประทานอายุอีก ๒๐๐ ปี ปริมาณน้ำจะเพิ่มประมาณ ๘๐,๐๐๐ ล้าน ลบ.ม. เป็นสิ่งที่ลำบากใจมากที่จะตอบคำถามทุกอย่าง ตัวอย่างเช่น โครงการเขาวงกต ที่ฮ่องกง เป็นโครงการที่มั่นคงและจะสร้างความมั่นใจให้กับคนในประเทศได้ถึง ๑๐๐ ปี เป็นที่น่าตกใจในเรื่องการสร้างอุโมงค์ยักษ์ ๕ เมตร ยาวมากกว่า ๒,๐๐๐ ไมล์ ป้อนน้ำจากแหล่งที่มีน้ำ ความสูงแตกต่างกัน ๔,๕๐๐ ฟุต แล้วจะต้องทำยังไงต่อไป ถ้าจะมองกรมชลประทานอีก ๑๐๐ปีข้างหน้า เข้าไม่ได้ โครงการทุกอย่างควรเสร็จภายใน ๕๐ ปี หรืออาจทำเสร็จภายใน ๒-๓ ปีให้ได้

สมบูรณ์ อภาสกิจ : ผมขอพูดเชื่อมโยงกับการสร้าง BTS ทุกภาคส่วนเท่ากัน ร่วมคิดร่วมทำ ส่วนในพื้นที่ปฏิบัติการ เช่น พื้นที่ชลประทาน อะไรที่พยายามอยู่ก็ทำให้ดีขึ้น อะไรที่จะคลี่คลายข้อติดขัดและการใช้ประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งเอาพื้นที่ของผู้เกี่ยวข้องมาเป็นประเด็น ผมว่าอีกพื้นที่หนึ่งน่าสนใจมาก ที่เราบอกว่ามันมีตั้ง ๓,๐๐๐กว่า ซึ่งไม่รู้เขื่อนระดับไหน ที่โอนให้ อปท. ก็มีปัญหา ผมว่านี่คือพื้นที่ที่เราควรยึดในแง่บทบาทในการที่จะเข้าไปทำให้ดีขึ้น และก็สร้างการมีส่วนร่วม ส่วนในพื้นที่ใหม่ เราทราบที่อยู่แล้วว่าการสร้าง การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดใหญ่ในที่สุดยังไงเขาก็ไม่ให้ซึ่งทำไม่ได้แน่นอน แต่ถ้าเรามีข้อมูลแหล่งน้ำที่แน่นอนที่เป็นหนองบึง สระ แก้มลิงซัก ๓๐,๐๐๐ กว่า ที่ดินขนาดใหญ่ กลาง เล็ก ซึ่งเป็นสิ่งที่มหาศาล และงบน้อย การบูรณาการการเชื่อมโยงไม่จำเป็นต้องมาจากฐานของชลประทานด้วยซ้ำ เราควรจะทำยังไงในกรณีนี้ เราจะมีบทบาทยังไง อย่างน้อยๆใน ระดับชุมชน ชาวบ้านเขาคิดที่จะใช้แหล่งน้ำธรรมชาติที่มีอยู่ กับพื้นที่ที่เขาจะจัดการได้ เขาก็จะเรียนรู้ศึกษาหาทางออกได้ แต่ผมเล็งเห็นว่ามันมีตัวช่วยทางเทคนิคในการจัดการแหล่งน้ำ จะทำกายภาพหรืออะไรก็ตาม ผมคิดว่าไม่มีใครรู้ดีเท่ากับเจ้าหน้าที่ชลประทาน แต่กลับไม่เห็นโอกาสของกรมชลประทานเข้าไปทำเล็กๆน้อยๆแบบนี้ ซึ่งมันมีพื้นที่แบบนี้เยอะมาก หากเราวางตำแหน่งที่ใช้ความสามารถ ใช้ศักยภาพ ใช้แผนการใช้อะไรที่ไปเอื้อให้กับคนระดับพื้นที่ ทำงานในแนวนี้ ผมคิดว่าสามพื้นที่ที่เห็นชัดเจนอยู่แล้ว นี่คือนโยบายที่ปฏิบัติจริง อีกอย่างคือผมมองว่าจุดเปลี่ยนนี้เป็นความท้าทายและโอกาสของกรมชลประทาน เรารู้ว่าบริบทมันเปลี่ยนเพราะว่าทิศทางปฏิรูปมันไปแนวนี้ เรารู้ว่าความซ้ำซ้อนของผู้ที่ได้ผู้เสียมันหลากหลาย มันซับซ้อนลักษณะอย่างนี้เราถือว่าอนาคตมันมีความเสี่ยง เช่นนี้เป็นความท้าทายและโอกาสหากเราวางสถานะดีมีบทบาทชัด ซึ่งมันจะเปลี่ยนแปลงฐานเดิมได้โดยกรมชลจะต้องกลับมาปรับวิถีคิด วิถีปฏิบัติหรือโครงสร้างต่างๆ นี่เป็นโจทย์ใหญ่ที่ต้องกลับมาดูตัวเอง

อำนวยการ ชลดำรงกุล : กรมป่าไม้เคยสังกัดกระทรวงเดียวกับท่าน การได้ฟังวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิในวันนี้กรมป่าไม้เองก็ได้ประโยชน์ได้รับความรู้มากเลย อยากให้กำลังใจกรมชลประทานในโอกาสที่จะขึ้นปีที่ ๑๑๔ ที่ท่านพูดถึงนโยบายในส่วนของรัฐบาล ท่านมี กนช. และยังมี คชช. เรื่องจัดที่ดิน ซึ่งต่อไปประชาชนเริ่มจากที่ดินหมดรัฐบาลก็เข้ามาดูให้ ไปหาพื้นที่ที่ยึดคืนมาให้ แล้วมหาดไทยก็จัดคนลง พอหลังจัดคนลงเกษตรก็ไปส่งเสริมอาชีพ อันนี้เป็น คชช.ที่จะทำหน้าที่ได้ครบวงจร หลังจากที่จะมี กทช.มาดูแลเรื่องแหล่งน้ำ ถ้าทุกหน่วยงาน บูรณาการร่วมกันก็จะการที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ยินดีกับกรมชลที่จัดสัมมนาวันนี้

ไพฑูรย์ ไชยภูมิสกุล ผู้อำนวยการส่วนจัดสรรน้ำและบำรุงรักษา สำนักงานชลประทานที่ ๗ จ.อุบลราชธานี : ผมเห็นด้วยกับสภาพอุตสาหกรรมที่ว่า ต้องมีการค้นคว้าวิจัยเพื่อภาวะวิกฤต ต่อไปต้องมีตัวเลือกอีกตัวหนึ่งที่แยกออกมา ไม่ใช่แค่ Deadstorage ที่เราเข้าใจเก็บไว้กันอย่าง วิจัยแล้วให้นำมาใช้ได้เลย เปรียบเหมือนรถจักรยานยนต์สมัยก่อนมีก็อกน้ำมันก็อกสอง และเห็นด้วยกับ สกว.ที่ว่าเรื่องตัวคุณ ซึ่งทำตอนนี้ทำกันแค่นี้ก็หน่วย หากเอาตัวคุณออกไปก็จะเร็วขึ้น ผมมีแนวคิดที่เรื่องตัวคุณจะต้องลงไปภาคประชาชนเลย ในความคิดของผมใน ๖๐ ล้านไร่ที่เป็นภาคเกษตรโดยประมาณ ต้องให้เขามีความมั่นคงในตัวเองมีน้ำในตัวเองประมาณ ๕,๐๐๐ ลบ.ม.ต่อตัวของเขาเอง จะได้ไม่ต้องไปแย่งกับใคร เพราะฉะนั้นก็ไปจัดการในพื้นที่ของเขา ให้เขามีน้ำเก็บไว้ไม่ต้องไปข้ามลุ่ม เปรียบเสมือนการมีบ่อน้ำในไรนาของตนเอง ๕,๐๐๐ ลบ.ม.ใน ๖๐ ล้านไร่ ๖ ล้านครอบครัวก็ประมาณ ๓๐,๐๐๐ กว่าล้าน ซึ่งตัวคุณนั้นเป็นการกระจายออกได้เร็ว ไม่ต้องไปแย่งคนอื่น ส่วนภาคการพัฒนาที่กรมชลประทานทำก็แก้ปัญหาต่อไป และผมเห็นด้วยกับทางกรมป่าไม้ที่ว่าในเรื่องแหล่งน้ำ มีการอนุรักษ์ ให้สอดคล้องกัน ทาง JMC บอกว่าปลูกให้เพียงพอกับน้ำ อย่าดันทุรัง มีเท่าไรก็ใช้เท่านั้น ซึ่งต้องจัดการแบบนี้ เพราะฉะนั้นจะเป็นการลดการคัดค้านลงได้ เพราะบ้านใครบ้านมันจัดการกันเอง หากจะจัดการในองค์กรรวมก็ทำไปตามศักยภาพของพื้นที่

สว่าง ภูผา ประธาน JMC โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษากระเสียว : รู้สึกน้อยใจกรมชลประทานเหมือนจะลืมผม อยากฝากท่านรองอธิบดีว่า กระเสียวเปลี่ยนจน.เปลี่ยนหลายอย่างอยากให้คนที่ย้ายไปที่กระเสียวดูแล JMC ด้วยเพื่อท่านที่นั่งในห้องประชุมนี้ย้ายไปเป็นผอ.ที่กระเสียว

เกิดชัย ธีรวัฒน์กุล ผู้อำนวยการสำนักงานชลประทานที่ ๙ ขออนุญาตสอบถามทางกรมป่าไม้ ที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีการกระทำแหล่งน้ำ กรมชลประทานแจ้งศึกษาแล้วจะต้องมีหนังสืออนุญาตเข้าไปศึกษา เพื่อจะเอาโครงการ หากไม่ศึกษาก็จะขอเพิกถอนไม่ได้ในที่ที่เป็น อุทยานและก็ไม่ได้รับอนุญาตกรมชลประทานก็ไม่สามารถไปเพิกถอนที่อุทยานได้

อีกประเด็นหนึ่งคือ อ่างเก็บน้ำที่เราขออนุญาตจากกรมป่าไม้แล้ว ได้รับอนุญาตมาแล้ว และเราต้องมียานเข้าไปขุดลอก อยากทราบว่ากฎหมายใหม่ที่กำลังทำ ได้ยกเว้นอ่างเก็บน้ำหรือไม่ เนื่องจากต้องขุดลอกไปข้างนอก เพราะหากขุดลอกที่อ่างเลยมันก็จะไหลกลับไปเติม ซึ่งต้องมีการขายแล้วต้องขออนุญาตกรมป่าไม้หรือไม่

อำนวยการ ชลดำรงกุล : ในประเด็นเรื่องอุทยาน เริ่มแรกเราต้องมีการพูดคุยกันก่อนถึงจะเป็นเพื่อนกัน ถึงจะสามารถทำโครงการด้วยกันได้ ทั้งประชาชนและหน่วยงานของรัฐก็เช่นกัน ต้องมีการสร้างเครือข่าย หากเป็นความจำเป็นเร่งด่วนจริงๆมันมีมติ ครม.ที่ยกเว้นให้ท่านสามารถเข้าไปศึกษา และมีกฎระเบียบของอุทยานที่สามารถเข้าไปศึกษาในเขตอุทยานหรือเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าได้ เมื่อเราได้ข้อมูลพื้นฐานมาแล้ว และเป็นพื้นที่ที่จะต้องทำ บริษัทที่ท่านจะจ้างเข้าไปทำ ต้องมีรายชื่ออยู่ใน สผ. เขาถึงจะยอมรับ คิดว่ามีความเป็นไปได้ถ้าพูดคุยกันก่อน

เรื่องแหล่งน้ำ อ่างเก็บน้ำ ห้วย หนอง คลอง บึง ที่อยู่ในเขตป่าสงวนก็ยังใช้ระเบียบของป่าสงวนอยู่ แต่ถ้าเป็นแม่น้ำที่ผ่านมา เช่น แม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำป่าสัก เป็นต้น ทางกรมป่าไม้ไม่ได้มีหน้าที่ดูแลแม่น้ำสาธารณะที่มีประโยชน์ใช้ร่วมกัน และที่ไม่ได้อยู่ในเขตป่าสงวน ท่านสามารถใช้ได้ แต่หากเป็นอ่างเก็บน้ำที่อยู่ในเขตป่าสงวนก็ใช้ระเบียบ กฎเกณฑ์ในการขออนุญาต เอาออกมาไม่ได้

.....

สรุปปิดการเสวนา โดยท่านรองอธิบดีกรมชลประทาน

ณรงค์ สีนานนท์ : ขอขอบคุณท่านวิทยากรทุกท่านเป็นอย่างมากที่ได้ยกข้อคิดเห็น ผมคิดว่าเป็นประโยชน์กับทุกคน คือปัจจุบันนี้กรมชลประทานเราก่อตั้งมา ๑๑๓ ปี นี้ผมคิดว่าสถานการณ์ที่เปลี่ยนไปเราต้องมีความจำเป็นที่ต้องรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ทางภาคส่วนอื่นที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการน้ำหรือผู้เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของกรมชลประทาน ซึ่งวันนี้ได้รับข้อคิดเห็นที่ดีทางหลายๆท่านจากภาคอุตสาหกรรม และสกว. ได้บอกวิธีการคิด แนวทางแก้ไขแนวทางต่างๆที่จะดำเนินการในเรื่องการบริหารจัดการน้ำและการพัฒนาแหล่งน้ำ อนาคตกรมชลประทานเองต้องเห็นด้วย กรมชลประทานต้องมีความคิดที่ต้องเปลี่ยนด้วย ไม่ใช่จะไปเปลี่ยนแต่ภาคอื่น ตัวเองไม่เปลี่ยนก็ไม่น่าจะไปได้ ขอฝากทุกท่าน รุ่นหลังก็ต้องช่วยกันคิดต่อไปว่า พื้นที่การเกษตรนี้เราสมควรที่จะมีทั้งหมด ที่จะมีพื้นที่ชลประทานที่จะรองรับสอดคล้องต่อไปในอนาคตว่าเราควรจะไปพัฒนาไปทำอะไร สิ่งเหล่านี้มันจะสะท้อนไปที่นโยบายหรือแผนยุทธศาสตร์ของชาติของรัฐบาลต้องกำหนดร่วมกันเพราะว่าในระยะยาวสิ่งที่มองในเรื่องน้ำเป็นเรื่องใหญ่แน่นอน เพราะฉะนั้นการที่จะบริหารจัดการจะใช้ไปในทางส่วนไหนอย่างไรเท่าไรถึงจะสร้างความมั่นคงให้กับภาคอุตสาหกรรม ที่จะให้ภาคอุตสาหกรรมตั้งโจทย์ขึ้นมาใน ๑๐๐ ปีข้างหน้ามองไปที่ ๘๐,๐๐๐ ล้าน ลบ.ม. ต้องเป็นทุกคนรุ่นหลังๆที่จะต้องร่วมกันสร้างความมั่นคง วันนี้ในส่วนของกรมชลประทานเองผู้เข้ามารับฟังเป็นผู้บริหารของ สำนัก/กอง ผมคิดว่าจะเกิดประโยชน์กับกรมชลประทานนำเอาข้อคิดไปปฏิบัติ เอาไปวางแผนใช้ในอนาคต ต่อไปเรื่องการบริหารจัดการน้ำนี้ทั้งในภาคส่วนประชาชนและภาคส่วนอื่นจะมีความเห็นด้วยกับโครงการต่างๆเครื่องมือเครื่องมือที่กรมชลประทานจะลงไปทำในพื้นที่ โครงการเหล่านั้นก็จะแก้ไขปัญหาได้ตรงจุดและตรงประเด็นตามความต้องการของราษฎรอย่างแท้จริง เพื่อนำไปสู่ความยั่งยืนและเป็นสุขต่อไป ขอขอบคุณครับ

เอกสารประกอบการบรรยาย

นายธีระศักดิ์ ผดุงตันตระกุล

รองประธานคณะกรรมการบริหาร สถาบันน้ำเพื่อความยั่งยืน สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

สถาบันน้ำเพื่อความยั่งยืน
สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

การบริหารจัดการน้ำเพื่อความยั่งยืน

โดย
คุณธีระศักดิ์ ผดุงตันตระกูล
รองประธานคณะกรรมการบริหารสถาบันน้ำเพื่อความยั่งยืน
สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

สถาบันน้ำเพื่อความยั่งยืน

Climate News ...

กรมอุตุนิยมวิทยา พยากรณ์อากาศ 24 ชั่วโมงข้างหน้า

ประเทศไทยมีฝนเล็กน้อยถึงปานกลาง โดยมีฝนตกหนักบางแห่งในภาคใต้และภาคตะวันออก ขอให้ประชาชนบริเวณดังกล่าวระวังอันตรายจากฝนที่ตกหนักและฝนที่ตกสะสมซึ่งอาจทำให้เกิดน้ำท่วมฉับพลันและน้ำป่าไหลหลากได้

สำหรับคลื่นลมในทะเลอันดามันและอ่าวไทยมีกำลังปานกลาง มีฝนฟ้าคะนองและคลื่นสูงประมาณ 2 เมตร บริเวณที่มีฝนฟ้าคะนองคลื่นสูงประมาณ 3 เมตร

พยากรณ์อากาศสำหรับประเทศไทยตั้งแต่เวลา 06:00 น. ถึง 06:00 น. ของวันพรุ่งนี้

ภาค	ลักษณะอากาศทั่วไป	อุณหภูมิ
ภาคเหนือ	มีเมฆบางส่วน ฝนเล็กน้อย	23-32 องศาเซลเซียส
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	มีเมฆบางส่วน ฝนเล็กน้อย	24-33 องศาเซลเซียส
ภาคกลาง	มีเมฆบางส่วน ฝนเล็กน้อย	25-34 องศาเซลเซียส
ภาคตะวันออก	มีเมฆบางส่วน ฝนเล็กน้อย	26-35 องศาเซลเซียส
ภาคใต้	มีเมฆบางส่วน ฝนเล็กน้อยถึงปานกลาง	27-36 องศาเซลเซียส

กรมวิทย์ เตือนเตือนภัยโควิด-19 17 วัน ระบาดทั่วประเทศ

กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ เตือนเตือนภัยโควิด-19 17 วัน ระบาดทั่วประเทศ

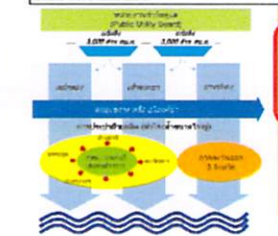
ข่าวสถานการณ์น้ำชลประทาน

กรมชลประทาน เตือนเตือนภัยน้ำท่วมฉับพลันและน้ำป่าไหลหลาก

ปัญหาเตรียมประกาศเขตภัยพิบัติ ภัยน้ำท่วม

น้ำท่วมฉับพลันและน้ำป่าไหลหลาก

T-water Thailand Water Resources Corporation

บริการน้ำ ขนส่งน้ำ การบำบัดน้ำ

บริการน้ำดื่ม บริการน้ำประปา บริการน้ำเสีย

บริการน้ำดื่ม บริการน้ำประปา บริการน้ำเสีย

Water Management Integrated module

RISK

Water Footprint

3R / 2R / CSR

Water Management

Road Map

DJSI

Water CDP

CSR

water-Energy

WIS Water Information System

Water Management Integrated module

OODA

BCM

Water Security

Map

T-Water

Green Area

Climate Change

WIS Water Information System

Water Management Integrated module

6 มาตรการก่อนเกิดภัย

คุณภาพน้ำ

FOCUS
ระบบโครงข่ายไฟฟ้า

6 มาตรการระหว่างเกิดภัย

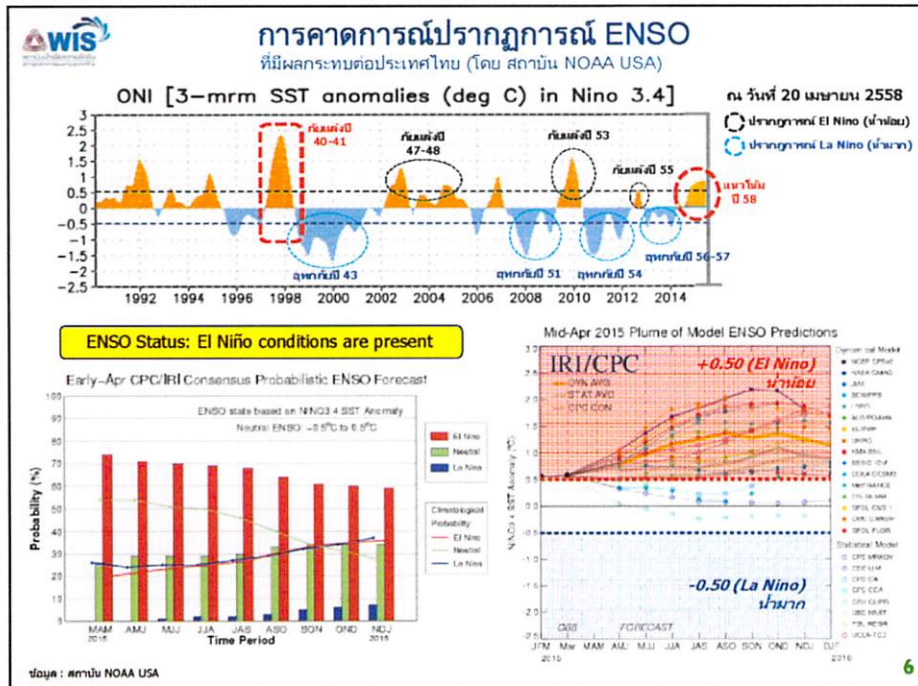
กองทุนน้ำใต้

Water Leadership

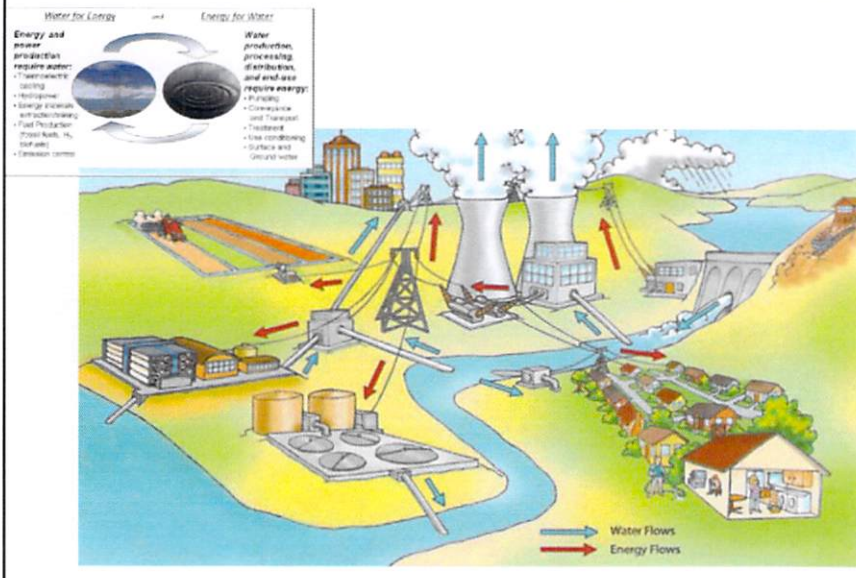
FOCUS
12 โครงการระยะยาว

FOCUS
30 โครงการอื่นๆ (ภาคตะวันออก)

FOCUS
พจนานุกรม

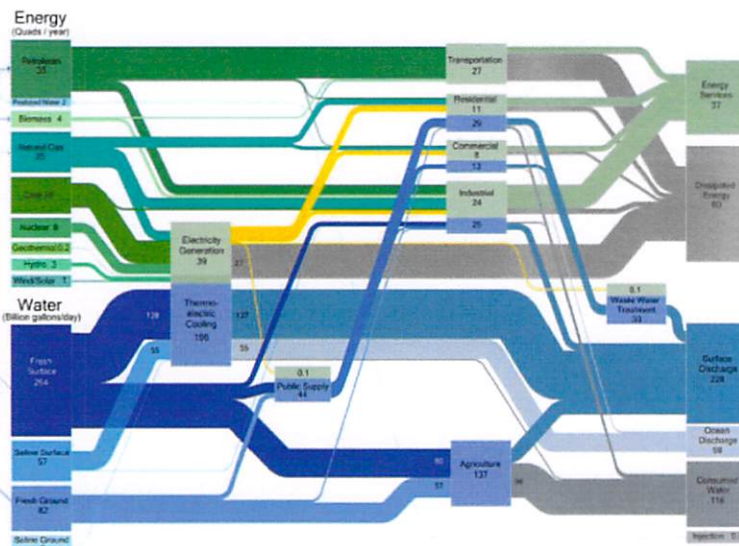

Energy-Water Linkage

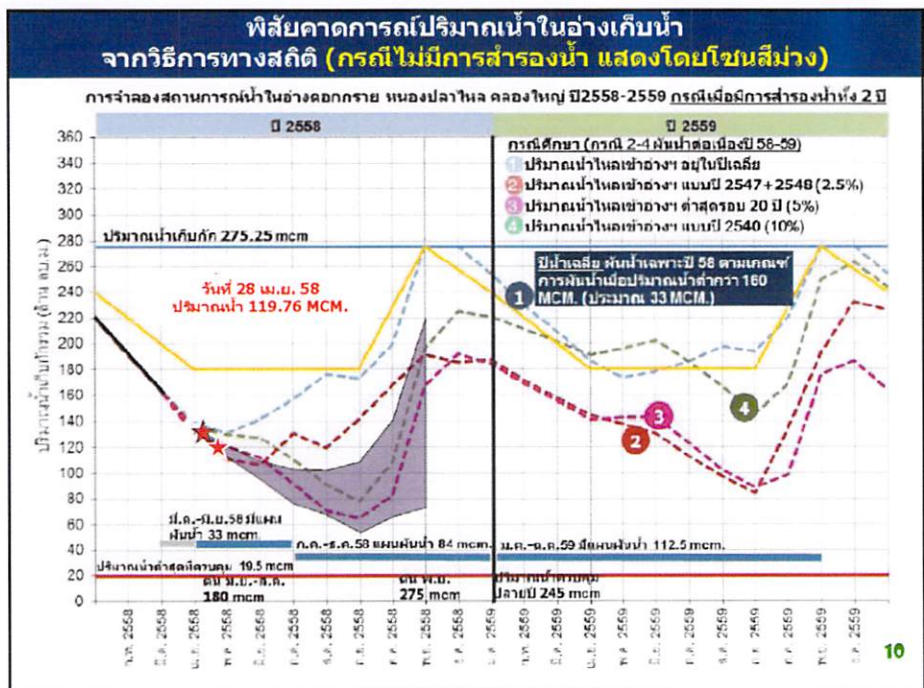
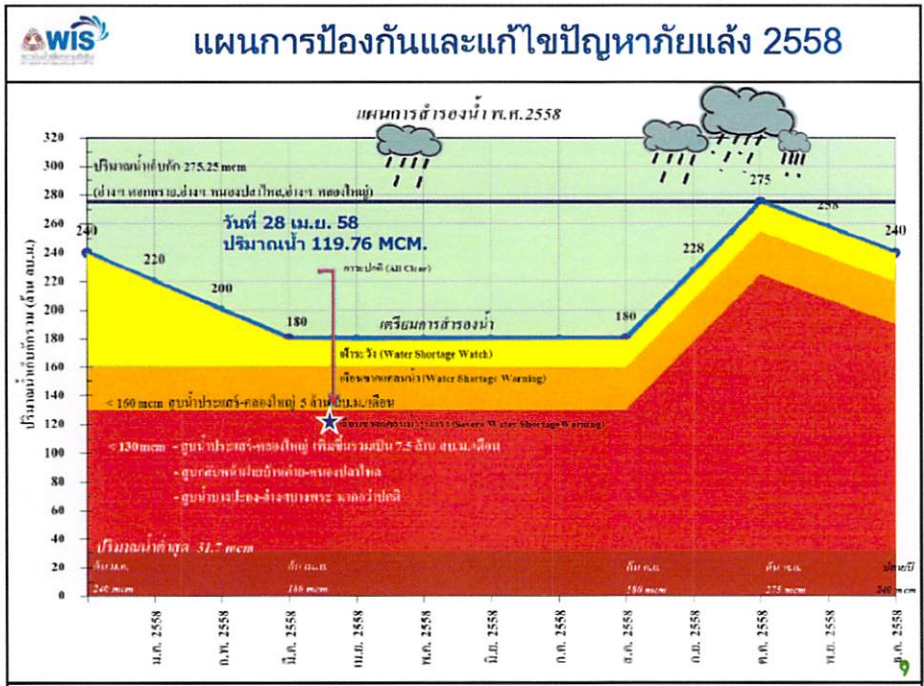

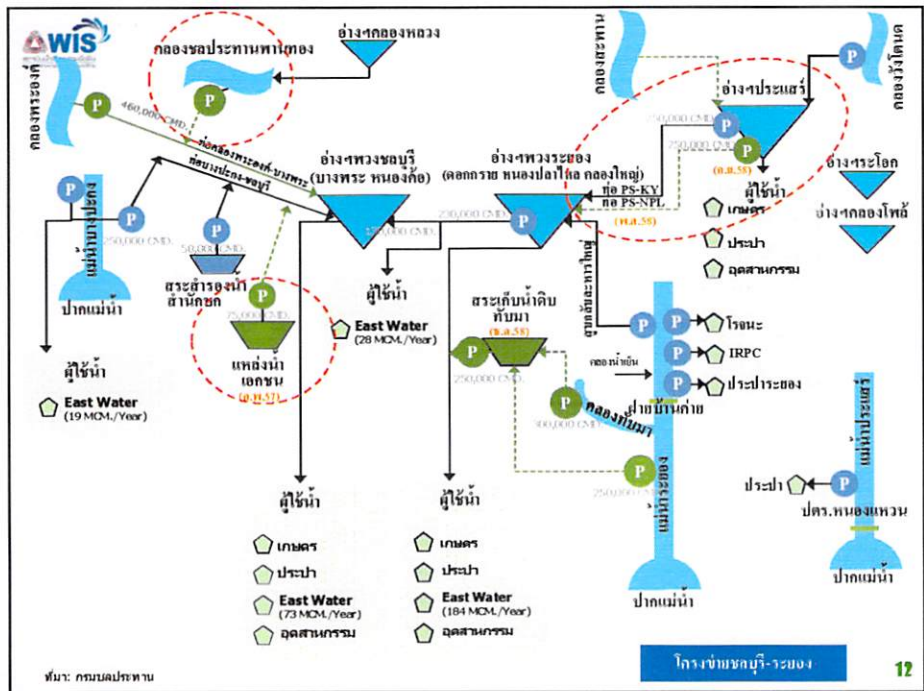
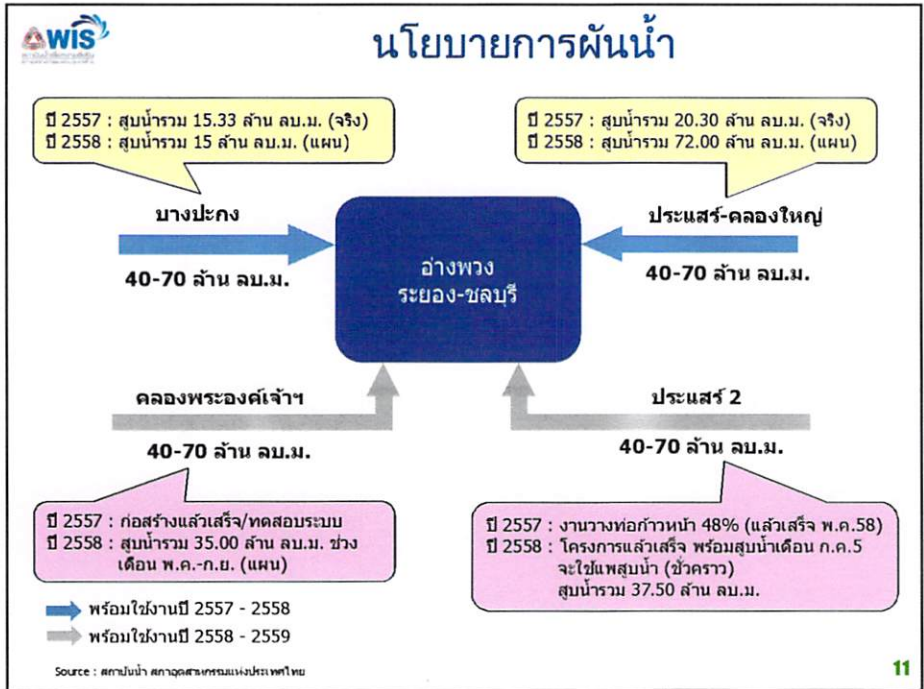
7

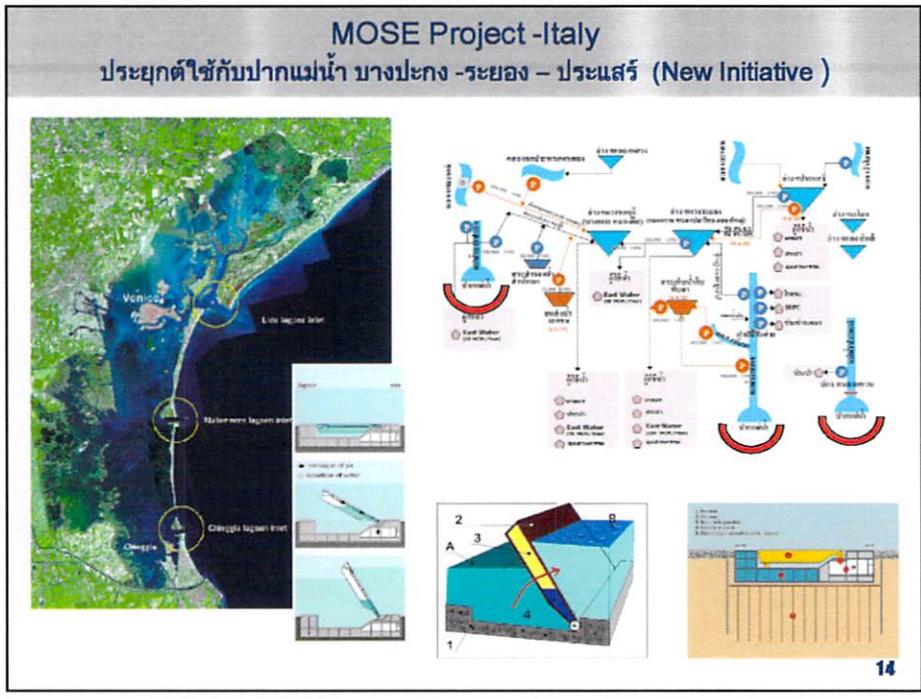
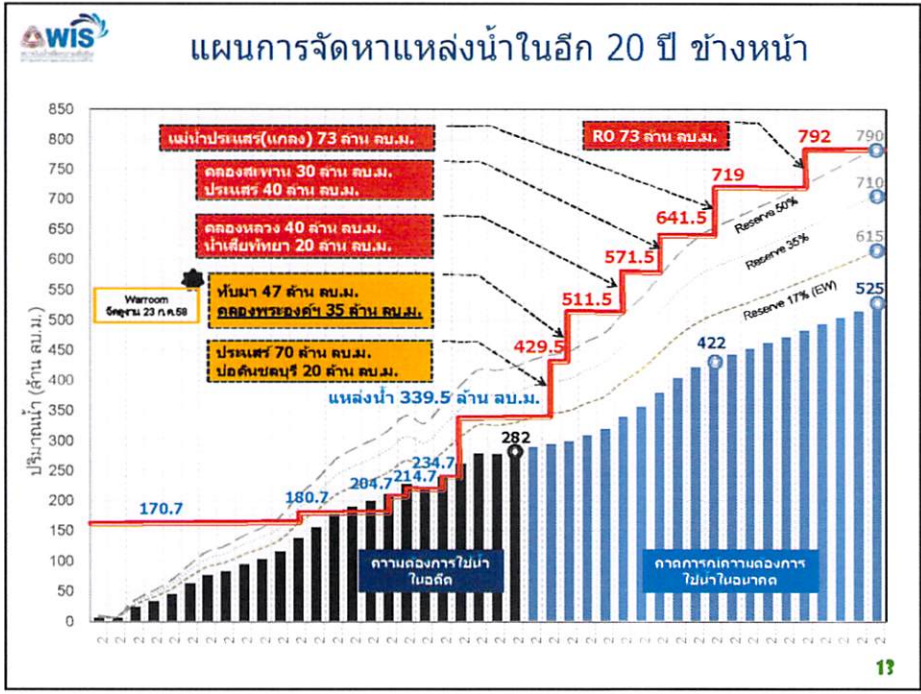
2011 Estimate U.S. Energy-Water Flow Diagram

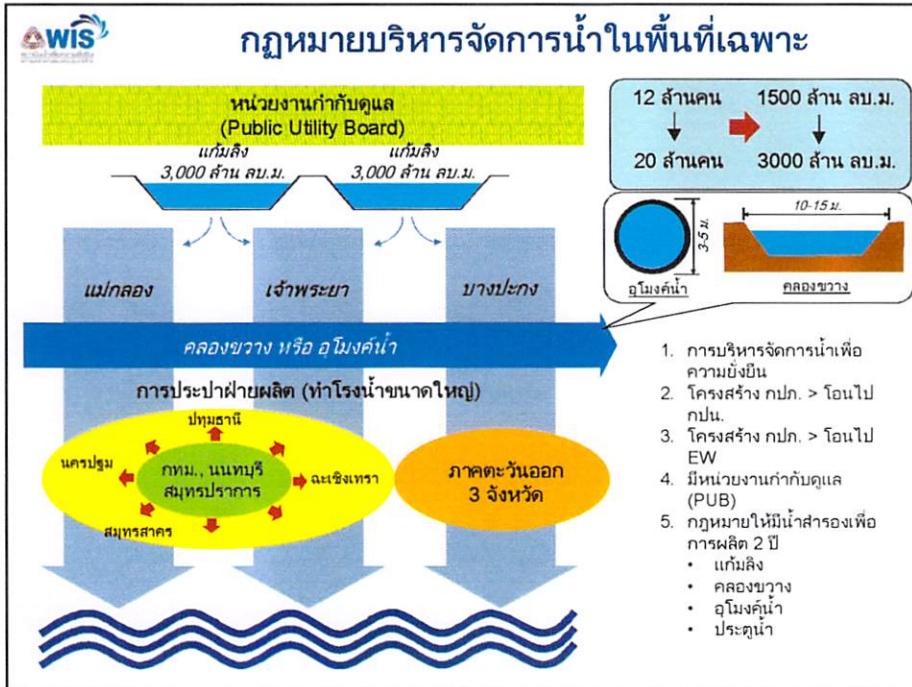

8

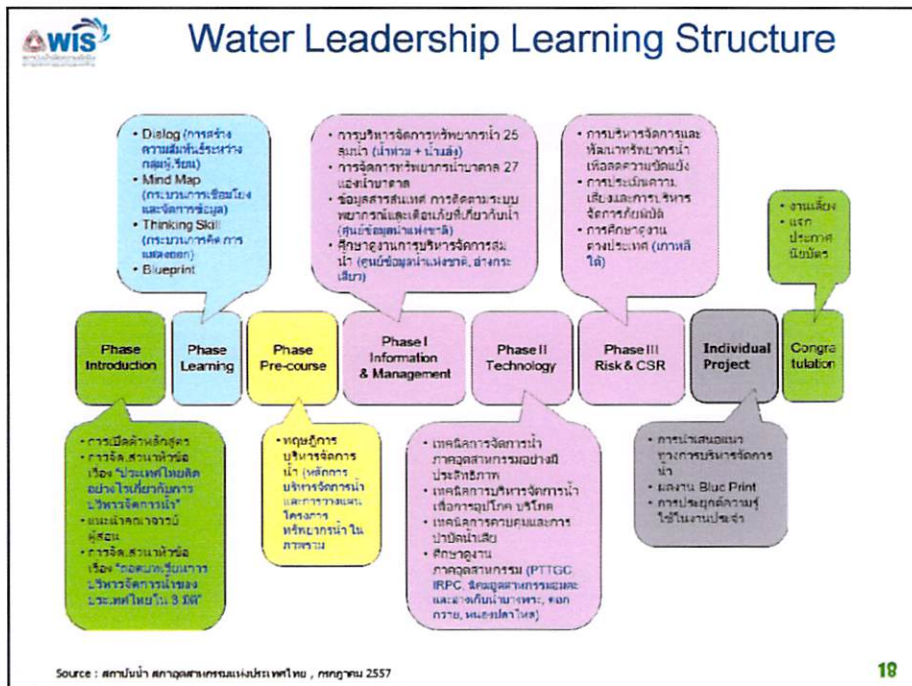
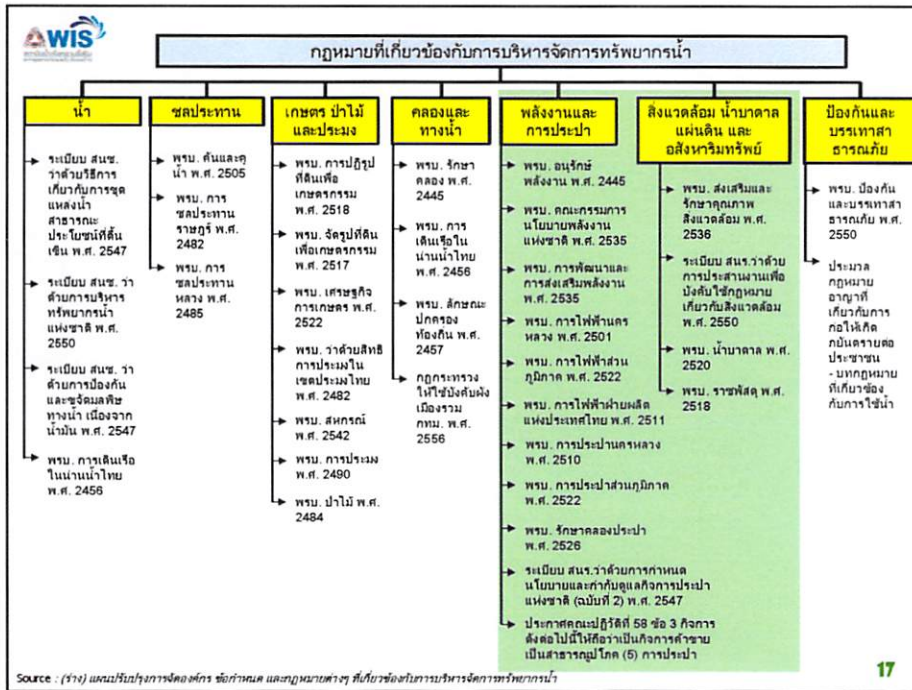

ความครอบคลุมของ (ร่าง) พ.ร.บ. ทรัพยากรน้ำ พ.ศ.	ตัวอย่างกฎหมายที่เกี่ยวข้อง	ตัวอย่างของประเด็นปัญหาสำคัญที่พบ (จากบทบัญญัติของตัวกฎหมาย บทบัญญัติของกฎหมายลูกหรือการนำกฎหมายไปปฏิบัติ)
(ร่าง) พระราชบัญญัติ ทรัพยากรน้ำ พ.ศ. - การควบคุมการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำและแหล่งน้ำ - การพัฒนาแหล่งน้ำ - การบำรุงรักษา พื้นฟู และอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ - การบริหารจัดการ	พ.ร.บ. นโยบาย พ.ศ. 2520 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ร.บ. การเดินเรือในน้ำไทย พ.ศ. 2456 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ร.บ. การประปาส่วนภูมิภาค พ.ศ. 2522 พ.ร.บ. รักษาคลอง พ.ศ. 2445	บทบัญญัติเกี่ยวกับการควบคุมการสูบน้ำบาดาลยังไม่ครอบคลุมเท่าที่ควร ขาดหลักเกณฑ์และวิธีการที่ชัดเจนในการกำหนดเขตควบคุมทางน้ำ เพื่อป้องกันการบุกรุกพื้นที่ทางน้ำ
	พ.ร.บ. การชลประทานหลวง พ.ศ. 2485	
	พ.ร.บ. ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535	มีความไม่ชัดเจนในการนำกฎหมายไปปฏิบัติเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานท้องถิ่นในการตรวจสอบ ควบคุม ดูแล แหล่งน้ำในเขตลุ่มน้ำ การกำหนดให้หน่วยงานราชการหรือรัฐวิสาหกิจ ผู้รับผิดชอบโครงการ เป็นผู้จัดทำรายงาน EIA ก่อให้เกิดปัญหาผลประโยชน์ทับซ้อน
	พ.ร.บ. เมืองเก่าและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2535 พ.ร.บ. การผังเมือง พ.ศ. 2518 พ.ร.บ. กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่อปท. พ.ศ. 2542	เกิดช่องว่างในการบังคับผังเมือง เมื่อผังเมืองรวมหมดอายุลง และไม่สามารถประกาศใช้ผังเมืองรวมฉบับใหม่ได้ตามกำหนด อปท. ไม่มีศักยภาพเพียงพอในการดำเนินการกิจที่ได้รับมอบหมายโอนแผนการกระจายอำนาจ

Source : (ร่าง) แผนปฏิบัติการจัดการ ซ้ำกันคน และกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

การจัดตั้ง Asian Water Academy (AWA)

โครงสร้างการบริหารงาน

วิสัยทัศน์

เป็นศูนย์กลางสร้างความร่วมมือและแลกเปลี่ยนประสบการณ์การบริหารจัดการน้ำแบบบูรณาการในภูมิภาคเอเชีย เพื่ออำนวยความสะดวกแก่พลเมืองชาตอย่างยั่งยืน

9-15 พ.ค. : MOU & Open House

ความร่วมมือระหว่าง

19

การเสวนา

“ทิศทางการบริหารจัดการน้ำในอนาคตของประเทศไทย”

วันจันทร์ ที่ 7 กันยายน 2558 เวลา 08.00 – 15.00 น.

T H E E N D

น้ำสร้างชีวิต

ขอขอบคุณ

สถาบันน้ำเพื่อความยั่งยืน
สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำและการเกษตร
(องค์การมหาชน)
กรรมการ War Room ทุกท่าน
กรมอุตุฯ
กรมชลประทาน
กรมทรัพยากรน้ำ
PARTNERSHIP ทุกท่าน

สถาบันน้ำเพื่อความยั่งยืน